

Rie fra Revholtet, lokalisert på Glomdalsmuseet i Elverum kommune
Fredet i henhold til kulturminneloven § 15.

Figur 1. Ria fra Revholtet, avbildet slik den sto på Glomdalsmuseet 22.10.2019. Foto: Agnethe Jovall, Hedmark Fylkeskommune.

Innhold

Innledning	3
Del I Dokumentasjon av rias eksteriør og interiør	5
Eiendomsinformasjon	5
Plassering.....	6
Datering og skårede årstall.....	7
Eksteriør	10
Interiør.....	12
Del II Ria på Revholtet	15
Rias opprinnelige plassering.....	15
Ria og Revholtet - et SEFRAK-registrert kulturminne.....	17
Revholtet – stedets fremvekst og beboere	24
Ria og Revholtets mange forvaltere	26
Et hus mange funksjoner	30
Del III Ria som musealt objekt – kampen for restaurering	32
Rias som objekt for vitenskapelige undersøkelser	32
Gjenreisning – og restaurering.....	46
Litteraturliste.....	57
Andre kilder	58
Illustrasjoner.....	59
Sluttnoter	62

Innledning

Ria fra Revholtet er del av ulike fortellinger om forholdet mellom mennesker og naturen som ressurs, og om livet på Finnskogen. Livet til en gruppe mennesker – skogfinnene. Skogfinnene ble tildelt status som nasjonal minoritet i 1999, etter at Stortinget ratifiserte Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter.¹ Det vil si at skogfinnene er anerkjent som en folkegruppe med langvarig tilknytning til landet, og som bidragsytere til å forme kulturarven vi har i Norge.

Fredningen av ria fra Revholtet begrunnes i bygningstypens særegne funksjon i den skogfinske dyrkingsprosessen, *svedjebbruk*. Slik er ria et ledd i Riksantikvarens fredningsstrategien mot 2020, der oppdraget er å rette opp skjevheter i fredningslisten. Et delprosjekt er å løfte fram, og å få økt kunnskap om Norges nasjonale minoriteters kulturminner, blant annet ved å sikre et utvalg kulturminner gjennom fredning. Riksantikvarens arbeid for den skogfinske kulturarv bygger på Europarådets rammekonvensjon og Stortingsmelding nr. 15 (2000-2001) *Nasjonale minoriteter i Noreg. Om statleg politikk overfor jødar, kvener, rom, romanifolket og skogfinnar*.²

I dette dokumentets første del dokumenteres ria fra Revholtet' plassering på Glomdalsmuseet, dens datering og rias eksteriør og interiør slik den i dag. I andre del belyses fragmenter av rias historie fra da den var lokalisert på Finnskogen. Dette gjøres ved å undersøke hvor ria kan ha stått på Revholtet, stedets fremvekst, rias funksjon og dens samspill med gårdens øvrige bebyggelse.

I dag er ria et musealt bygg, den er plassert som et element i *Finnetunet* på Glomdalsmuseet. I tredje del undersøkes hvorfor og hvordan ria ble til et musealt objekt. Samlet danner denne dokumentasjonen et bilde av frembringelsen av ria som kulturarv, som lokal og regional museumshistorie, og som et objekt av nasjonal kulturminneinteresse. Imidlertid er ikke dette dokumentets hensikt å gi fyllestgjørende kunnskapen om alle nevnte forhold. Norsk Skogfinsk Museum og Anno Museum, avdeling Glomdalsmuseet er behjelpelige for mer kunnskap om finnskogskulturen og dens historie. Riksantikvaren har utarbeidet generell informasjon knyttet til fredning av skogfinske fredningsobjekter.³ Vi har søkt å bruke en rekke ulike kilder og fotografier. Hedmark Fylkeskommune har arkivert flere fotografier tatt under befaringer i 2018 og 2019 av Agnethe Jovall.

Fredningen av Ria fra Revholtet med dets dokumentasjon og vedtak bygger på det arbeidet enkeltpersoner, frivillige organisasjoner, museer, utdanningsinstitusjoner og forvaltningene har gjort for å ivareta og øke kunnskapen om finnskogskulturen. Heriblant prosjektet *En levende Finnskog – vårt felles ansvar*. Prosjektet bidro til å inventere og dokumentere et bredt utvalg av bebyggelsen området over riksgrensen.⁴ Vårt ønske er at dette dokumentet bidrar til å skape fornyet engasjements og interesse for et av vår felles kulturarvs tilsynelatende unnselige hus – ria fra Revholtet.

Figur 2. Ria på Revholtet, før rivning. Foran bygningen står sannsynligvis siste eier Erling Revholt. Kilde: Dokument fra Glomdalsmuseet.

Del I Dokumentasjon av rias eksteriør og interiør.

Eiendomsinformasjon

Ria fra Revholtet, Glomdalsmuseet.

Elverum Kommune.

Gnr/bnr. 202/1.

Askeladden ID 243846-0.

Eier: Stiftelsen Glomdalsmuseet.

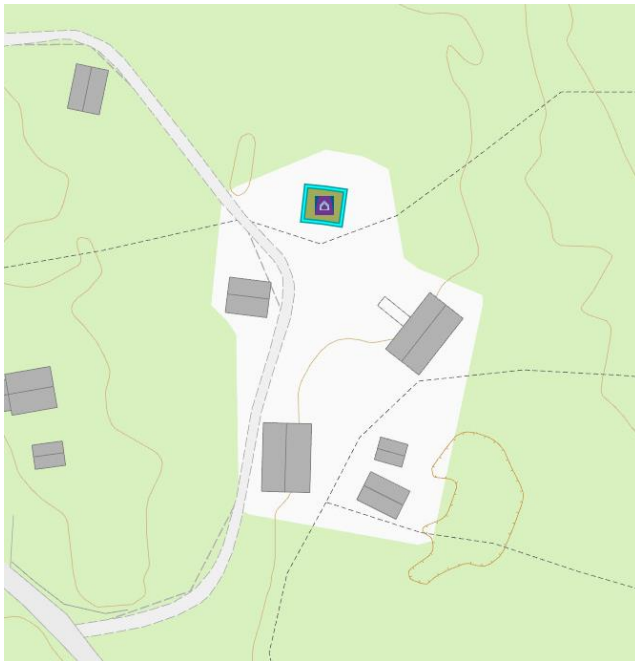

Figur 3. Ria som en bygning på Finnetunet på Glomdalsmuseet. Ria hadde en bakre fondvegg av skog frem til 2018. Skogholtet ble hugget som ledd i å klargjøre tomteareal til nytt magasin for museet. Ved at skogen er hugge skogen, mistet tomten et vegetasjonselement som kunne minne om rias tidligere plassering på Revholtet. Til venstre for ria er badstua fra Kalneset, Grue og til høyre treskeloven fra Rundhaugen. Foto: Glomdalsmuseet.

Plassering

Ria er i dag plassert på Glomdalsmuseet, Museumsvegen 15, 2406 Elverum. Ria inngår i et Finnetunet som er en del museumsparken med 92 bygninger fra perioden 1612-1940. De fleste bygningene står geografisk plassert i tun fra kommunene i Østerdalen og Solør. Finnetunet fremstiller en mindre gård på 1800-tallet og består av en røykstue fra Østerby, Austmarka, treskelove fra Rundhaugen, rie fra Revholtet, Grue, badstue fra Kalneset, Grue, to buer fra Rundhaugen og Jordkjeller fra Rundhaugen.⁵

Ria er røstet nord/sør, med inngang fra syd, med en døråpning høyt på veggen når det sydvestre hjørnet.

Figur 4. Kartet viser rias (markert) plassering på Glomdalsmuseet, som del av Finnetunet. Kartet er et utsnitt fra InnlandsGIS, 2019.

Datering og skårede årstall

En åreringsdatering (dendrokronologisk undersøkelse) ble utført i 27.04.2007 av Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU). Det ble tatt 13 prøver fra 10 ulike stokker. Prøvene ble tatt på oppdrag fra Glomdalsmuseet, og gjennomført av Jan Michael Stornes NIKU, og analysert av Thomas Bartholin, Nationalmuseet Naturvidenskabelige Undersøgelser, København.¹

Figur 5. Over vindusglugge på nordre gavlvegg, er det skåret inn 1778 PES. Foto: Hedmark Fylkeskommune ved Agnethe Jovall, oktober 2019.

Prøvene viser at bygningstømmeret til ria ble felt i vinterhalvårene 1777-78 og 1778-1779.

Veggstokkene, ovnebanken og slindene ble alle tilvirket av tømmer som ble felt i løpet av disse to vintrene. I en veggstokk over den ene vindusgluggen er årstallet 1778 PES skåret inn.

Initialene stemmer med gårdens bruker Peder Eriksen, som da var 65 år gammel.⁶ Det er grunn til å tro at stokkene med 1778/9 datering har blitt felt etter at veksten var avsluttet i 1778, og at bygningene har blitt oppført før nyttår.⁷

På den løse vindusskoddene som i dag er en del av huset kan det også skimtes et årstall med initialer eller tegn.

---

¹ Rapporten kan fås fra Glomdalsmuseet. Den inneholder en tidsanalyse, og fotografier av rias interiør og eksteriør fra april 2007.

Figur 6. Vindusskoden med initialer og tegn og/eller initialer. Foto, Hedmark Fylkeskommune, oktober 2019.

Figur 7. Vindusskoden som i dag er en del av ria ser ikke ut til å være den opprinnelige, da formatene ikke stemmer overens. Fotografiet viser at laftehjørnene er glisne og at ria er bygget av relativt grovt furutømmer. Det originale tømmeret er sort av sot. Foto: Hedmark Fylkeskommune ved Agnethe Jovall, oktober 2019.

Figur 8. På høyre (fra inne) vertikale stående dørstokk, er det skåret inn et årstall og noen merker. Vi har ikke klar å tyde hele årstall som er skåret inn, men tallene 186 skimtes. Foto: Hedmark Fylkeskommune ved Agnethe Jovall, oktober 2019.

Dørbladet er fornyet, og dørbladet slår utover. NIKU mener at dette kanskje gjort i forbindelse med at ria ble tatt i bruk som løe. Men inskripsjonen på den vertikale stående dørstokken som ser ut til å være 186, kan syde på at dørstokken er satt inn en gang på 1860-tallet. Det vil si før øverste døråpning ble satt inn.

Navhodene er firkantet. Firkantede navhoder var på mote fra omlag 1750-1820.

Eksteriør

Rias eksteriør fredes.

Figur 9. Ria sett fra sør, på Glomdalsmuseet. Gavlen er bredere enn langveggene. Henholdsvis 535 cm, og 495 cm. Foto: Glomdalsmuseet, 2019

Figur 10. Ria sett fra nord, på Glomdalsmuseet. Foto: Glomdalsmuseet, 2019.

Figur 11. Ria sett fra øst på Glomdalsmuseet. Foto: Glomdalsmuseet, 2019.

Figur 12. Ria sett fra vest på Glomdalsmuseet. Foto: Glomdalsmuseet, 2019.

Interiør

Rias interiør fredes.

Figur 13. Rias sør-østre hjørne, rester av ovn. Ovnsbanken er trolig original. Ovnsbankens venstre vange er 190 cm lang, og den nordre vangen er 235 cm lang, selve ovnen har en grunnflate på 4,4, kvadratmeter. Foto Glomdalsmuseet, 2019.

Figur 14. Rias sør-østre hjørne, med rester av ovn. Tømmeret er her skadet. Foto: Hedmark Fylkeskommune ved Agnethe Jovall, oktober 2019.

Figur 15. Ria interiør, søndre vegg, på Glomdalsmuseet. Foto Glomdalsmuseet, 2019.

Figur 16. Ria interiør, vestre vegg. Her er flere stokker skiftet. Glomdalsmuseet. Foto: Glomdalsmuseet, 2019.

Figur 17. Ria interiør. Her sees det nye taket og en av de to langsgående åsene/mastene, som bær gulvet av rager hvor rugbåndene ble plassert under tørkingen. Foto: Glomdalsmuseet, 2019..

Figur 18. Ria interiør, med takkonstruksjon, Glomdalsmuseet 2019. Foto Glomdalsmuseet

Figur 19. Gulvet ble skjøvet inn mellom tømmerstokkene slik at det kunne byttes ut og justeres etter behov. På veggens eksteriør visers også elementer fra ovnene og vindusgluggen, østre vegg. Foto: Hedmark Fylkeskommune, oktober 2019.

Del II Ria på Revholtet

Rias opprinnelige plassering

Den fredede ria som i dag befinner seg på Glomdalsmuseet, er hentet fra Revholtet. Revholtet ligger i dagens Grue kommune i Hedmark, knappe to kilometer øst for Svullrya, langs med fylkesveg 201, i retning av innsjøen Røgden og omlag ti kilometer fra grensen mot Sverige. Dagens matrikkelgård Revholtet var tidligere den nordre delen av Skjelver skog, som omfattet Helgeberget og Furuberget. Fra nord til sør har matrikkelgården en utstrekning på 1,5 km og fra øst til vest ca. 4 km.² Ria var slik plassert i et finnskogslandskap i sør-østre del av Hedmark, som omfatter dagens «Utvalgte kulturlandskap», som omfatter områdene Gravberget, Possåsen, Furuberget, Hytjanstorpet, Jammerdal og Abborhøgda. Utvalgt kulturlandskap vil si å være utvalgt av Riksantikvaren, og med formålet om at dette skal bidra til å sikre verdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift.⁸

Erling Revholt er oppført som siste eier av ria i dokumenter produsert av Glomdalsmuseet under arbeidet med å få flyttet ria. Dokumentene viser også at ria tilhørte gårdsnummer 113.⁹ Det er imidlertid ikke dokumentert nøyaktig hvor på Revholtet ria var lokalisert og det er ikke knyttet et bruksnummer til rias plassering.

I *Grueboka. Finnskogen. Gards- og slektshistorie* (1990) er Erling Revholt (1905-1994) oppført som eier av gårdsnr. 113, bnr. 2.¹⁰ Denne opplysningen gir grunnlag for å anta at ria har stått på bnr. 2. Ved å analysere fotografier av ria tatt før rivning (se Figur 2, Figur 48 og Figur 51) og ved å sammenstille dette med en analyse av flyfoto fra 1972, året før ria ble flyttet, og flyfoto fra 1980, sju år etter at ria ble flyttet, antas det at rias plassering nå kan fastslås.¹¹ Ria har trolig stått omlag 100 meter sør for våningshuset, tett på skogen og rett nord for sommerfjøset (se Figur 20).

---

² Norges første kultur og samfunnsforsker Eilert Sundt besøker dette området for å undersøke «skovfinnenes» eller «rugfinnenes» levesett. I hans beretning gis en levende beskrivelse av blant annet gjestfrihet, lesevaner, byggeskikk og badstubad. Sundt, Eilert. 1994 [1850]. *Fante- eller landstryger-folket i Norge*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Figur 20. Kartutsnitt av Revholtet, kart 1972. Trolig er bygningen markert med rød sirkel, ria som nå er plassert på Glomdalsmuseet. Ria er plassert sør for gårdstunet. Kilde: www.norgebilder.no

Figur 21. Kartutsnitt fra Revholtet, kart 1980. Ria ble flyttet til Glomdalsmuseet i 1972, og dermed er den ikke del av dette kartutsnittet. Kilde: www.norgebilder.no.

Ria og Revholtet - et SEFRAK-registrert kulturminne

I SEFRAK-registret (*Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Norge*, det vil si et landsdekkende register over eldre bygninger og andre kulturminner i Norge, som ble bygd opp i årene 1975 til 1995) er ria registrert som del av Glomdalsmuseets museumsområde.

Figur 22. SEFRAK-registreringen av ria fra Revholtet, nå som del av Glomdalsmuseet, ble gjennomført av Marit Andersen 18.11.1994. SEFRAK-nr. 04270002331.

I denne registreringen er ria datert til slutten av 1700-tallet. På SEFRAK-skjemaet opplyses også om at huset ble restaurert ved flytting i 1973. Det henvises videre til boken *Hus og tun* av konservator på Glomdalsmuseet Håvard Skirbekk (1963).¹²

I SEFRAK-registret er det videre registrert to rier i Finnskogstraktene:

- Rieruin på Lauvåsen, i Kongsvinger kommune.¹³
- Rie på Vålet, Kongsvinger kommune.¹⁴

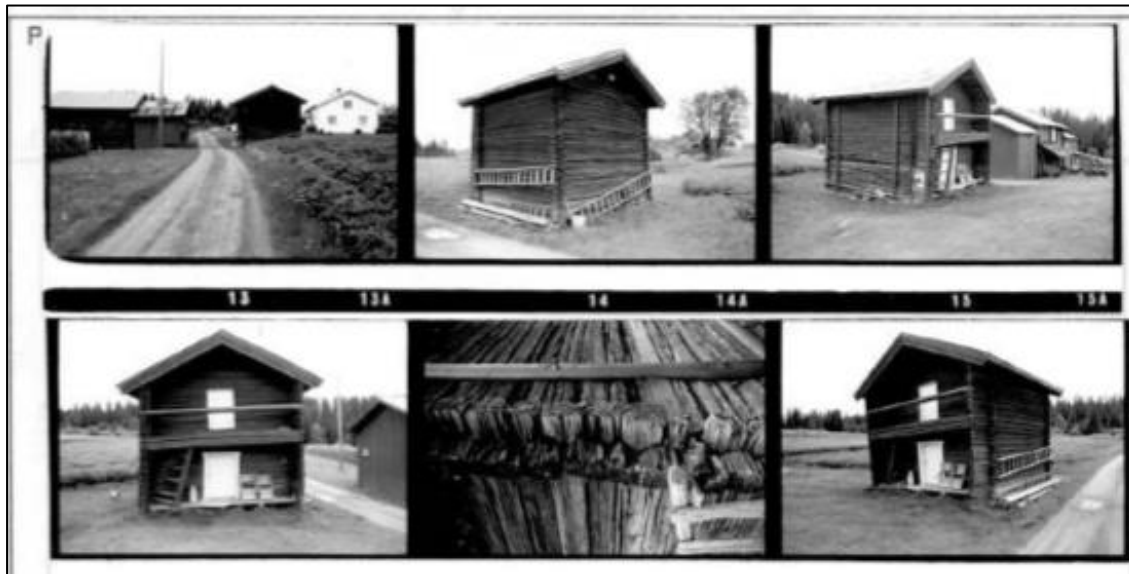

Ria fra Revholtet den eneste rie-bygningen i forholdsvis god stand ved registreringstidspunktet.

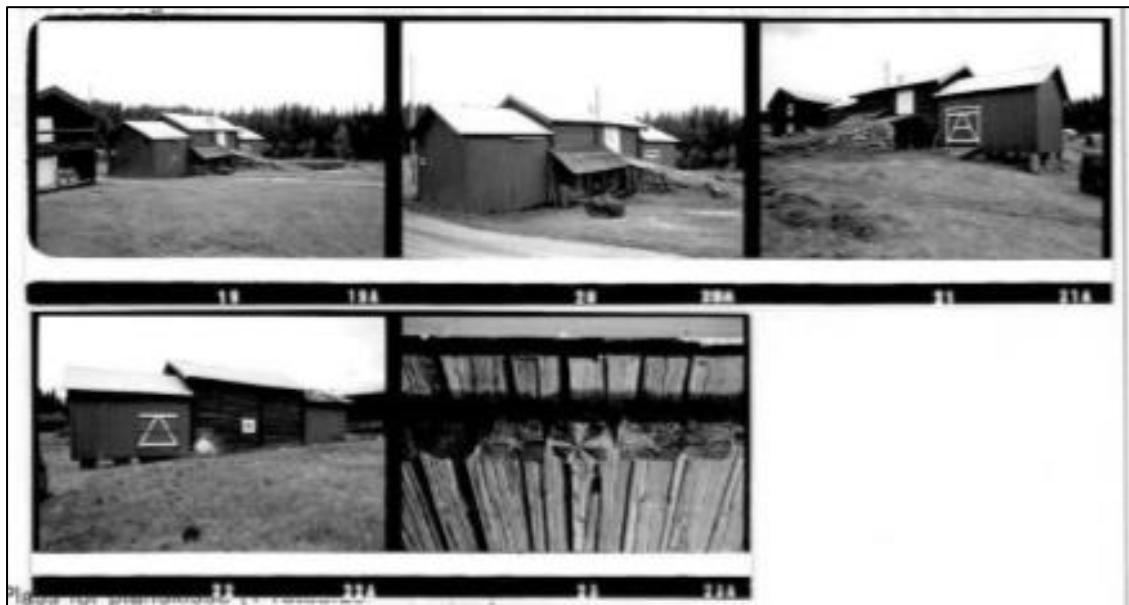
SEFRAK-registret har registrert ni objekter på Revholtet med småbruker Erling Revholt som eier. Fotografier av de registrerte bygningene inkluderes her for å gi et inntrykk av det bygningsmiljø ria var del av. På bakgrunn av de registrerte data, tyder det på at ria var gårdens eldste bygning. Men, deler av bygningsmateriale til de andre bygningene kan være eldre enn det byggeåret som er oppgitt i SEFRAK-registreringen. Dette er ikke undersøkt.

SEFRAK registrerte bygninger på Revholtet.

- Stabbur/Bua, alder ukjent, (Figur 23).¹⁵
- Stall-låve, alder ukjent, (Figur 24).¹⁶
- Våning, muligens 1844, (Figur 25).¹⁷
- Fjøs, byggeår 1948, (Figur 26).¹⁸
- Hønsehus, byggeår, 1928-29 (Figur 27).¹⁹
- Bryggerhus. Byggeår, 1950 (Figur 28).²⁰
- Jordkjeller, alder ukjent, (Figur 29).²¹
- Smi. Bygd mellom 1800-1899 (Figur 30).²²
- Sommerfjøs, byggeår ukjent (Figur 31).²³

Figur 23. Stabbur/Bua, alder ukjent. Registrert av Birger Nesholen, 26.07.1979, SEFRAK-nr. 04230022026.

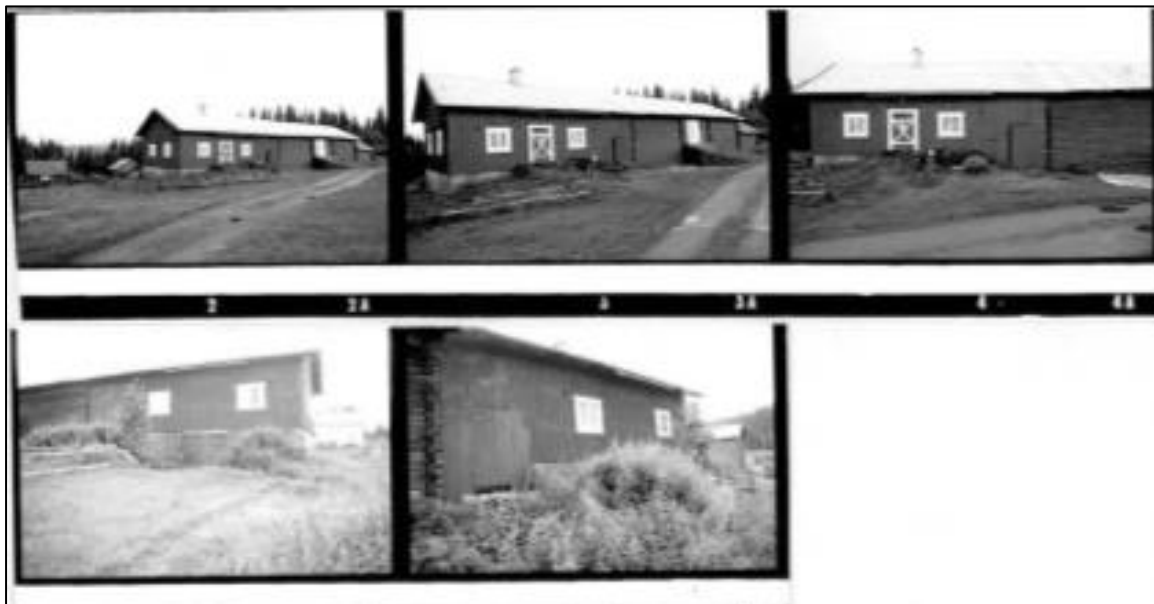

Figur 24. Stall-låve, alder ukjent. Tilbygg skåle, 1937-38 og tilbygg høyskåle, ca.. 1974. Registrert av Birger Nesholen, 26.07.1979, SEFRAK-nr. 04230022027.

Figur 25. Våning. Mattis Olsen, bestefar til Erling Revholt, skal ha bygget huset. «1844» er innhugget i ås-stokk på loftet. Bygningen er panelt ca.. 1917-18. Registrert av Birger Nesholen, 26.07.1979, SEFRAK-nr. 04230022025.

Figur 26. Fjøs, byggeår 1948. Registrert av Birger Nesholen, 26.07.1979, SEFRAK-nr. 04230022031.

Figur 27. Hønsehus, byggeår 1928-29. Registrert av Birger Nesholen, 26.07.1979, SEFRAK-nr. 04230022034.

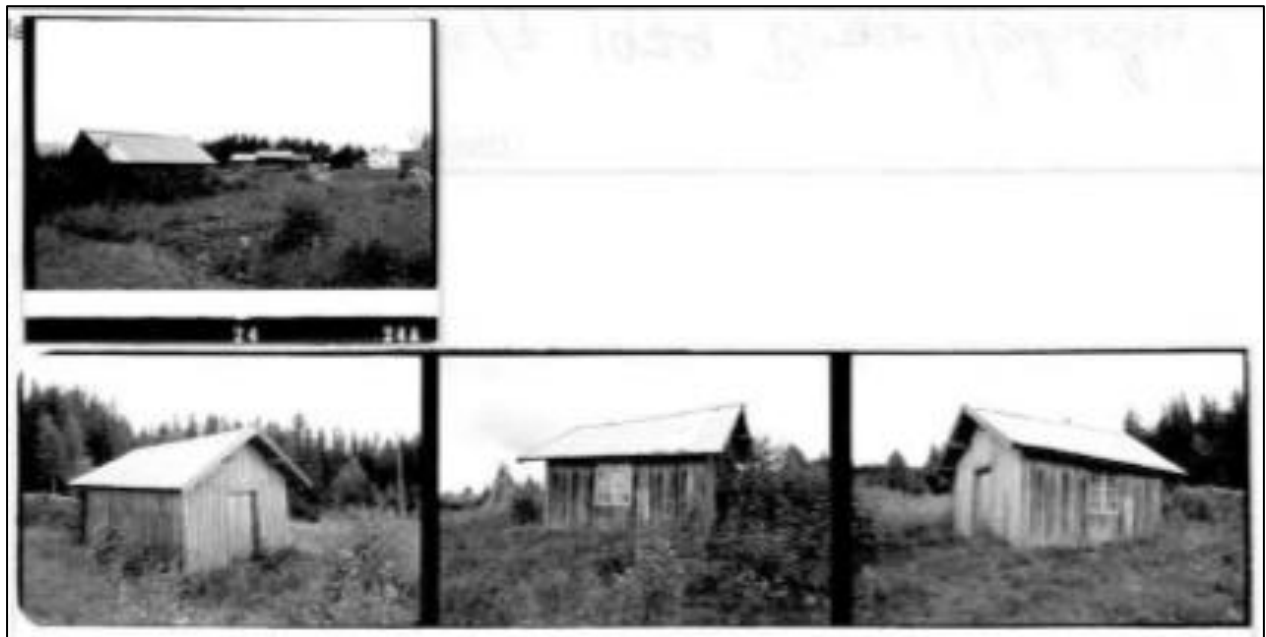

Figur 28. Bryggerhus. Byggeår 1950. Registrert av Birger Nesholen, 26.07.1979, SEFRAK-nr. 04230022032.

Figur 29. Jordkjeller, alder ukjent. Registrert av Birger Nesholen, 26.07.1979, SEFRAK-nr. 04230022035.

Figur 30. Smi. Bygd mellom 1800-1899. Den forrige smia lå nord for kjelleren, på «Smie-haugen». Registrert av Birger Nesholen, 26.07.1979, SEFRAK-nr. 04230022028.

Figur 31. Sommerfjøs. Brukes til lagringa av hesteredskap. Byggeår ukjent. Registrert av Birger Nesholen, 26.07.1979, SEFRAK-nr. 04230022029.

Nærmest den antatte opprinnelige plasseringen av ria er smia og sommerfjøset SEFRAK-registrert og kartfestet. Disse bygningene er trolig dem som skimtes i bakgrunnen av dokumentasjonsfotografiene fra Glomdalsmuseet som viser ria før den ble revet.

Revholtet – stedets fremvekst og beboere

Figur 32. På kartet over Hedemarkens Amt sør (1829) er Revholtet markert. Tegnforklaringen viser at stedet er markert som en «Pladse», med veiforbindelse i form av en «Mindre Bygedveie, gode Riedeveie». Revholtet er allerede kartfestet i amtskartet fra 1870. Kilde: Kartverket.

Navnet Revholtet er brukt i kirkeboka første gang i 1747, da datteren Marte til datidens oppsitter Per/Peder Eriksen ble døpt.²⁴ Gården ble før dette benevnt *Torkelsberget*, som var en variant av *Torgardsberget*, navnet på berget like ved. Både *Revholtet* og *Torgardsberget* er norske navn, og det ser ikke ut til at Revholtet har hatt noen virkelig finsk navn. Tidligere eier av ria på Revholtet opplyser at dialektformen av stedsnavnet i 1979 er *Rævhaultet*.²⁵ I løpet av siste halvdel av 1700-tallet ble det tatt opp to nye plasser på nåværende Revholtet grunn, men som nevnt, ble gården den første tiden kalt *Torkelsberget*.

Utvikling av folketallet på Revholtet grunn:

1766:	6	(personer over tolv år)
1801:	21	
1865:	29	
1875:	51	
1900:	104	

Folketallet vokste langsomt frem til 1865, og økte sterkt i de følgende tiårsperiodene fra til 1900. I motsetning til utviklingen i mange andre bygder, der utvandring til Amerika fra og med 1865 reduserte befolkningen, så opplevde Revholtet en befolkningsvekst. Årsaken forklares med at veien mellom Solør og Sverige ble bygget i slutten av 1860-årene, og den gikk nettopp forbi Revholtet. I 1863 åpnet Revholtet kapell. Slik ble stedet definert som sentrum i skogen, og prioritert fremfor Håven, der den finske filologen og forfatteren Carl Axel Gottlund (1796-1875) hadde pekt ut sin kirketomt Juvanimi i 1821. De første landhandleriene ble etablert langs den nye vegen ved Svullrya (som tidligere hadde vært en del av Revholtet), og stedet trakk til seg folk fra mange kanter.

Revholtet, Helgeberget og Furuberget ligger i den gamle Skjelverskogen. Fram til 1823 fulgte skogen og gårdene i den, eierne av Skjerven, og oppsitterne var leilendinger under eierne av Skjelven. Skjerven med skog var krongods til 1660-årene, da lagmann Christian Jensen fikk skjøte på godset, etter at han hadde hatt det i noen år som pant. I første del av 1700-tallet kjøpte oppsitteren på Skjelver både gården og skogen, og de tre finnegårdene som på 1700-tallet ble rydda i skogen, kom også til å tilhøre bøndene på Skjelver. I 1760-åra slo så Anker-familien under seg både hovedgården Skjelver og skogen med de tre gårdene som var rydda i dem. I 1823 ble Revholtet, Helgeberget og Furuberget selveierbruk ved at oppsitterne på Skjelver og oppsitterne på de tre finnegårdene kjøpte seg fri på auksjonen over boet til de Ankerske fideikommiss.²⁶

Den nye matrikkel trådte i kraft i 1886, og Revholtet ble matrikkelgård med gårdsnummer 113.³

I matrikkelskylden pr. 30. juni 1889 gårdsnummeret 113 delt inn i bruksnummer 1 til 6.

Revholtet er innført med Bnr. 2. med eieren Mathi(a)s Olsen. På nittenhundretallet har det vært en sterk oppdeling av eiendommene under gårdsnr. 113, slik at det i 1984 var 186 bruksnummer.²⁷

Ria og Revholtets mange forvaltere

For å gi et bilde av den plassen og de menneskene som skapte, utviklet og vedlikehold Revholtet, gis her en kortfattet sammenstilling av hvem som har bodd på stedet.²⁸ Bak de enkelte navn skjuler det seg sorger og gleder, slitne rygger, barneslatter og skrik, duften av lange arbeidsdager, nykokt grøt – rett og slett en rekke ulike levde liv. Dette mangfoldet av levd liv kan vi fornemme gjennom kildene, til tross for at disse er svært begrensede.

Revholtet ble ryddet av **Erik Gøransen** (ca. 1689-1764). Han var født i Vålberget. Gjennom vitneprov sommeren 1741, i en åstedssak i Svartberget kjenner vi noe til hans historie. Erik forteller at han ryddet plassen av «rå rot». På Revholtet hadde det ikke bodd folk før. Erik bodde på Revholtet i seksten år, og dette skal ved vitneprovets tidspunkt, ha vært fem år siden. Dermed kan året 1720 fastsettes som tidspunktet for når gården ble ryddet. Erik var ikke alene om å rydde gården. I 1715 hadde **Kersti(n) Johansdotter** (ca. 1683-1743) fra Mången (Mangen), sagt ja til å inngå ekteskap med Erik, og dette er dokumentert i Fryksände kyrkebok. Først slo de seg ned i Karlstorpet. Fra 1720 til 1736 bodde ekteparet i Revholtet. Derfra flyttet de tilbake til Karlstorpet, der Erik var husmann, men ikke lenge etter rettsaken i 1741 flyttet de tilbake til Revholtet, der Kersti(n) og Erik døde. Ekteparet skal ha fått to barn, Arne (usikker, f. 1716-) og Lisbet som ble født samme år som plassen ble ryddet i 1720.

---

³ En matrikkel er et offentlig register over grunneiendom. For en mer detaljert gjennomgang av slektsforhold se Trøseid, 1990. Her fremkommer det at flere av beboerne var i slekt med hverandre, og ved andre tilfeller kom det helt nye familier til bruket. Dette er det ikke lagt vekt på å fremstille her.

Erik Pedersen (ca. 1691-?) ble husmann i Revholtet i 1734, fortalte han på rettsmøtet i 1741.

Mari Olsdatter (ca. 1694-1770) giftet seg med Erik i 1714. Kort etter at deres først barn kom til verden, Peder (1714-) flyttet de til Tvensberget (Revholtet), der hun kom fra. I rask rekkefølge kom sønnen Peder (1714-), Ole (1715-16-) og Johan (1717-) til verden. Erik fikk også en jente, Mari (1744-) med **Marit Pålsd Skaskjølen**.

Den eldste sønnen til Erik og Mari, **Peder Eriksen (1714-)** synes også å ha vært husmann i Revholtet i noen år, fra og med 1746 eller 1747. Han var da gift (1742) med **Marte Syversdatter** (ca. 1702-1766). Tilsammen fikk de seks barn. Etter at Peder og Marte hadde ryddet en ny gård i Helgeberget i 1750-årene, ble Peders foreldre boende på Revholtet. Erik var fortsatt husmann i 1762, i en alder av over 70 år. I 1762 bodde også Lisbet Eriksdatter som innerst på bruket.⁴

Erik Matisen bodde med familien i Revholtet i 1760-årene. I 1762 var det enda en husmannsfamilie med fem barn på Revholtet. Mannen **Erik Eriksen** (1726-), som var fra Tväråna i Østmark var gift (1752) med **Annika (Anna) Sigfridsdatter** fra Gransjøen i Østmarka og hadde fem barn sammen. Eriks mor, enken **Marit Clemetsdatter**, bodde på Revholtet fra ca. 1758, frem til sin død i 1764. Denne familien og dets etterkommere ble borte fra Revholtet og mot slutten av 1760-årene kom det nye folk til Revholtet.

Ria på Revholtet ble antageligvis satt opp mens **Lisbet Johansdatter** (ca. 1734-1814) og **Halvor Tomassen** (ca. 1730-1798) drev plassen sammen. Lisbet var enke da hun giftet seg med Halvor i 1768. De kom til Revholtet fra Løvhaugen, der de begge, ifølge ekstraskattemanntallet, var tjenere. Lisbeth og Halvor fikk fem barn, hvorav det nesteldste barnet, sønnen Daniel ble neste bruker.

---

⁴ «En innerst var en person som leide rom eller hus hos andre og hadde egen husholdning. Begrepet ble brukt i bondesamfunnet fra midten av 1600-tallet til først på 1900-tallet. Ordet sier ikke i seg selv noe om personen sosiale status, idet også personer fra de øverste sosiale lag kunne være innerster. De aller fleste tilhørte dog de laveste sosiale lagene i samfunnet. Innerstene hadde ikke jord å bruke, og de livnærte seg som regel ved å utøve et håndverk eller ved å ta arbeid på gårdene. Innerster var ofte eldre enslige mennesker, enten ugifte eller enker og enkemenn som eventuelt hadde noen barn hos seg. Framover på 1800-tallet ble det vanligere at unge ektepar med små barn hadde status som innerster.» «Innerst»: <https://lokalhistoriewiki.no/wiki/Innerst>

Daniel Halvorsen (1771-1831) er oppført i folketellingen av 1801 som husmann med jord. I 1792 giftet den da 18 år gamle **Kari Olsdatter** (1774-1845) seg med Daniel. De fikk fult hus av barn, men flere døde da de var små. Daniel ble en av de førende av skogfinnene, og er derfor blitt husket i ettertid. Han skal ha vært en «djerv kar» og flik til å ordlegge seg, skriver Harald Hveberg. Daniel var i krigen i 1808-1809, og fikk derav daneborgsmedaljen og en åressabel overrakt av Cristian Fredrik («Gustavsborgeren»). Senere var han en av de seks norske finnene i den deputasjon som reiste til Stockholm for å forhandle med Carl Johan. Han ble også god venn av den finske filologen og forfatteren Carl Axel Gottlund (1796-1875), som besøkte gården i 1821. Daniel og Kari hadde da seks vakre døtre, hvorav tre var nesten fullvoksne. Gottlund skal ha forsøkt å lære dem finsk.

I Gottlunds notater beskriver han at han synes det er rart at kvinnene ikke arbeider etter at det begynte å bli mørkt, men liksom tok helg. Han fikk da vite at de aldri brukte å arbeide mandag og torsdag kveld. Gottlund skjønte at gården var blant de mest velstående i Skogen, med flere hester og to fjøs. Inne i et av dem var det noen og tjue kuer på båsen og det var reint og fint som på en herregård, skriver Gottlund. Om kvelden spilte han fløyte og leste finske sanger for gårdsfolket, og han badet badstue sammen med gårdsfolket.

I 1823 kjøpte Daniel gården han og familien bodde på. Dette kjøpet ser ut til å være årsaken til at det gikk dårlig økonomisk. Da han døde i 1831 var aktiva 1096 og passiva 1153. Enken Kari's brorsønn **Daniel Henriksen Kalneset** (1808-) sammen med hustruen **Kari Henriksdatter** (f 1811-) og etter hvert fire barn, kjøpte da gården og Kari fikk føderåd.

Sju år etter, i 1838, ble gården solgt til **Ola Arnesen (Rødengen)** (1810-) for 1000 daler, og han tok over føderåd til Kari. Året før hadde han giftet seg med **Johanne Torstensdatter** (1810-), sammen fikk de to barn. I 1840 og 1842 solgte de gården i to halvparter til **Ole Matisen Nedgarden Askosberget** for i alt 950 daler, og fremdeles føderåd til Kari.

Det var en av sønnene til Ola og hans første kone, **Mathias Olsen Revholtet** (1816-1915), som slo seg ned Revholtet. Matias giftet seg i 1843 med **Valborg Henriksdatter** (1823-1897). De fikk ti? barn sammen. I 60-åra hadde gården 38 mål dyrka jord, og 76 mål eng i jordet og en del slåttebråter ved jordet. Av dyrka jord som høvde til oppdyrking, var det 10 mål godt, med

steinfullt rydningsland. Av skogen kunne en selge 8 *tyfler* tømmer. Gården hadde et lite kvernbruk i Sandsjøbekkern. Husdyr: 2 hester, 10 kuer, 20 sauer og 2 griser. Såmengde: 3 tønner bygg, 4 tønner blandet korn og 12 tønner poteter. Avling 16^{1/2} tønner bygg, 24 tønner blandet korn og 12 tønner poteter.

I 1865 var huslyden på Revholtet ekteparet, åtte barn, en dreng og ei tjenestejente.

I folketellingen fra 1900 føres både faren Mathis Olsen og sønnen Martin opp som gårdbrukere og selveiere. Men faren hadde ikke gitt fra seg gården til Martin. Derimot overdro han gården, bnr 2, til datteren **Elise** (1858-) for 4.000, - kroner. Elise var eier frem til 1907, da hun solgte gården til broren **Wilhelm Mathisen Revholt** (1860-1927). Han hadde eid og drevet en mindre gård under Revholtet, Revholtberget. Den solgte han og flyttet til hovedgården sammen med kona **Anne Maria Persdotter** (1867-1947). Tilsammen fikk de 11 barn. Etter mannens død drev enken gården, sammen med fire av de ugifte barna som ble boende på gården: Aksel (1892-1959), Anna (1900-1985), Astrid (1904-1994) og Erling (1905-1994). Både kirka og kirkegården og tettbebyggelsen i Svullrya ligger på grunn som har tilhørt Revholtet. Særlig fra omkring 1890 er en mengde mindre parseller solgt fra gården til hustomter.

Figur 33. Nordre og vestre vegg, før rivning. Sannsynligvis er det rias siste eier Erling Revholt som er avbildet foran ria. Bildet er udatert. Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Ria var i 1942 godt vedlikehold og med ovn og alt tilbehøret.²⁹ I 1945 ga Anne Marie skjøte på gården til de to sønnene **Aksel** (1892-1959) og **Erling**. Etter Aksels død ble Erling, han Glomdalsmuseet kjøpte ria av, eier av gården. I *Grueboka* fra 1990 heter det at gården har 31 dekar jordbruksareal og 200 dekar produktiv skog. Age Skyrud ved Hukusjønen tar høyet i 1988. Jorda brukes ikke til noe annet nå og husene er gamle. I våningshuset har det vært en røykovn.

Denne gjennomgangen av eier- og beboerforhold viser en gårdsdrift som har variert i omfang. Fra å være en betydelig eiendom, ble den redusert til et lite drivverdig gårdsbruk. Midt i denne dramatiske utviklingen, har ria fått beholde sin plass på gården. Det kan tyde på at den har vært verdsatt og blitt tatt vare på. Den har endret funksjon, og den kanskje fått stå som et symbol på den skogfinske kulturen, gårdens tidligere betydning og fortidens anstrengelser på gården.

Et hus mange funksjoner

Det har vært en langvarig interesse for rias funksjon og hvordan den skulle bygges. Ria inngikk i en kompleks produksjonsprosess der skogen ble til mat. Første året ble trærne felt, andre året brente trærne og høstrugen ble sådd, tredje året vokste rugen til og ble høstet. Og etter at rugen var høstet, skulle den tørket i ria. Slik ble skogen omformet til dyrkbart terreng og korn til brød, som fikk en karakteristisk brent smak. Denne produksjonsprosessen av korn betegnes som *svedjebruk*.⁵ Hvordan ria har vært brukt i løpet av Finnskogens barn-, kvinner- og menns livsløp, og gjennom årstidenes gang, er lite beskrevet i kildene. Et hus kunne ha mange funksjoner, og bruksmåten endres i tidens gang.⁶

Tidligere førstekonservator, ved Glomdalsmuseet, Håvard Skirbekk beskriver hvordan ria kulturhistorisk har nøye sammenheng med bråtebruket (svedjebruket). Bruksmåten, at den var en av de faste husene på et finnetorp, sammen med røykstua og badstua. Finnene tørket rugkjerven/rugbandet, mens nordmennene treska alltid loa først, rensa kornet og tørka melden (melden er korn som skal males) i karmene i badstua (kjona), før de malte på kverna. Men

---

⁵ Svedjebruket er omtalt i en rekke kilder, bøker og nettsider som det ikke henvises til her.

⁶ For en fin gjennomgang av badstuers, kjoners og riers ulike funksjoner i nasjonalt perspektiv se artikkel av Steinar Sørensen 2007.

skogfinnenes bruk av ria, som så langt beskrevet, gjelder velstående finner både på norsk og svensk side av grensen. Finnenes bruk var ikke så fast som nordmenns, og derfor finnes det alle slags mellomformer mellom disse hustypene.

Den fattige finske bureiseren bygde ria først og bodde der til han fikk satt opp ei stue. Hos fattigfolk kunne et og samme hus være både røykstue, sauna og rie, og på finnetorpet kunne de huse både «riihikesti» og «saunakesti» («kisti» betyr gjest), det vil si fattigfolk som fikk bo i ria eller badstua. Trolig var sauna og ria opprinnelig (muligens frem til 1500-tallet) ett og samme hus. Slik «bastu» i Østerdalen og Solør og flere steder betyr kjone, kylne, det vil si tørkehus for korn og malt.³⁰ Etnolog Naty Aasne Svingjom Bjørshol beskriver hvordan ria var tørkeloftet for utresket rug, og trolig var det første laftehuset den finske bureiseren satte opp. Mange nybyggere brukte ria som bolig, inntil de fikk satt opp røykstua som våningshus. Ria ble også brukt som badstue, når den ikke ble brukt som korntørke. For enkelte kunne det ta lang tid før ria ble supplert med andre hus på torpet. Da måtte ria utstyres med en ovn, som var bygget som den vanlige røykovnen i stua. Var ria bare kontørke, var oven av samme slag som i badstua.

Tidligere førstekonservator Steinar Sørensen har skrevet om Ria fra Revholtet og om ria som bygningstype. Han skriver at ria også har vært treskrom. Dette bekreftes av de tettstilte golvplankene, og den høye terskelen, hele 65 centimeter over gulvhøyden, som skulle hindre at noe av kornet gikk tapt under treskingen.³¹

En beretning om hvordan uthusenes bruksmangfold kan ha vært, finner vi i finnskogsforfatteren Åsta Holth (1904-1999) sin selvbiografiske roman *Piga*. Holth kom tilflyttende til Sør-Revholt som barn. Det eneste huset som fantes, var - foruten bordbua – ei gammel løe av grovt tømmer. Familien bodde hele sommeren i bordbua mens våningshuset ble satt opp.

På plassen Ryholtet, en liten plass, som var i bruk i mindre enn femti år, var Ole Eriksen (1814-1906) husmann i andre halvdel av 1800-tallet. Han ble kjent som «Ri-Kesen». Navnet var sammensatt av to finske hus, rihi (tørkehus/rie) og kesti (innerst) og viste til at Ole i mange år bodde som *innerst* i en rie.³²

I kapitlet «En byreise fra Finnskogen i gammel dager» forfattet av Olav Lindtorp beskrives en dramatisk hendelse der ria på Revholtet spilte en viktig rolle. En gruppe skogfinner hadde vært i Christiania på marked for å kjøpe og selge varer, blant annet et lass med tre tønner rug. På veien hjem, brast isen ikke langt fra land på innsjøen Skadsen. Rugen, sammen med en sekk med salt og forskjellig annet småtteri, gikk gjennom. Hesten ble reddet. Ved å hugge lange slanke bjørkekvister, og feste renner og løkker på disse, og ved å hugge råk i isen, lyktes de å få sekkene med rug festet i slede og trekke dem i land. Nærmeste tørkeri var ria på Revholtet. Dit ble rugen kjørt og tørket, så den ble like god igjen, heter det.³³

Navnet på tørkehuset – rie – har gitt særskilte stedsnavn. Eksempler er stedene Rya og Rybråten. Her er *i* omgjort til *y*, noe som ellers pleier å være omvendt i Sør-Odalen og Odalen.³⁴

Del III Ria som musealt objekt – kampen for restaurering

I del III av beskrives ria som del av vitenskapelig og musealt arbeide. Gjennom dette arbeidet gjøres ria til noe annet, enn det den var der den sto på Revholtet. Den transformeres fra å være en «vanlig» rie, til å bli en utvalgt gjenstand for kunnskapsinnhenting og slik også et musealt objekt. Dette arbeidet er del av den institusjonaliserte kulturarven.

Rias som objekt for vitenskapelige undersøkelser

Ria som særskilt bygningstype, og ria på Revholtet som spesifikk bygning, har vært gjenstand for ulike faglige interesser. For en grundig beskrivelse av ria som bygningstype se boken *En levande Finnskog – vårt velles ansvar. Sluttrapport*, 2011, som blant annet bygger på etnologen Ilmar Talves arbeider *Badstu og torkhus i Nordeuropa* (1960) og *Den Nordosteuropiska rian. En etnologisk undersökning* (1961).³⁵

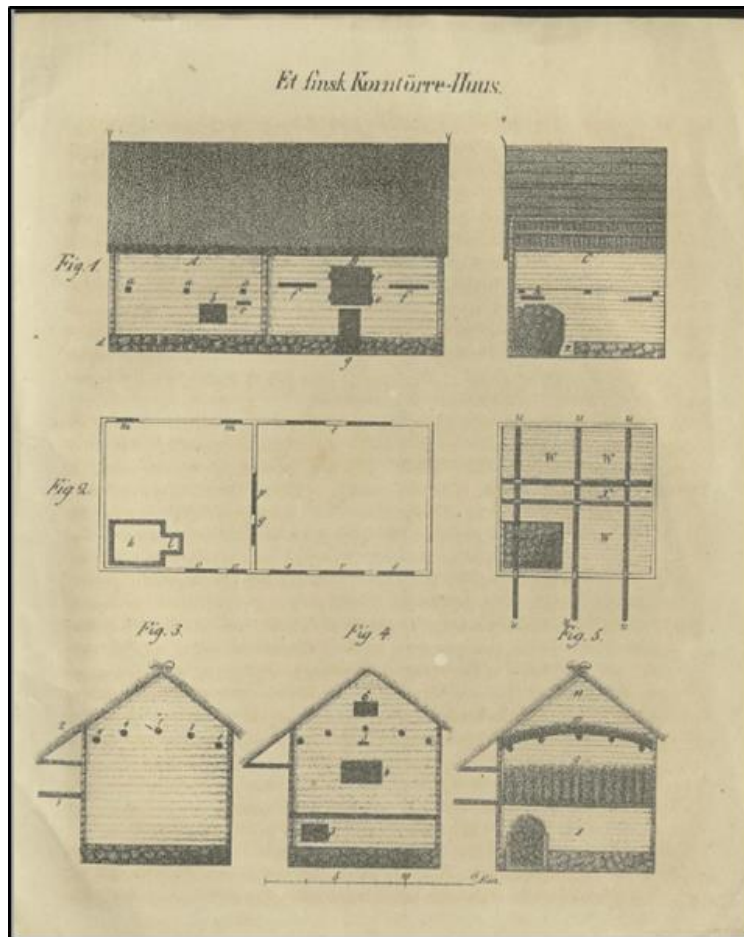
I Budstikken 1830 ble artikkelen *Beskrivelse over de finske kontørrehuse forenet med tærskelaave; hvorledes de bør bygges, ildes og benyttes* forfattet av Gustav Reinhold Finkenberg publisert. Artikkelen ble utgitt i revidert utgave, som særtrykk ca. 1940 av Selskapet for Norges

Vel. Selskapet eide en egen modell av et slikt korntørrehus, oppbevart i deres samlinger på Tøyen, men tilgjengelig for enhver som ønsket å ta den i syne.

I artikkelens innledning slås det fast at «Et godt aar er for en stor del avhengigt av en heldig Indgjering av den vundne Grøde. Det Modsatte har ovte rammet Norge og truede iaar (1840) av ville tilintet-gjøre Landsmendens velgrundede Haap om en rig Høst». ³⁶ Dette forteller om den sårbare prosessen korndyrking var: Selv om det hadde vært god avling, kunne kornet begynne å spire under lagring og slik bli ubrukelig både som føde og såkorn. Siden det i Finland var enda fuktigere enn i Norge, ville forfatteren formidle de finske erfaringer med korntørrehus.

Finkenberg skriver at et slikt tørrkehus har vært anvend hos finnene og de finske folkestammer, men at han gjennom egen eksperimentering med hustyper har tilført en rekke forbedringer. I dette vedlegget er det ikke rom for å gjøre en større analyse av Finkenbergs artikkel og sammenligne hans idealtipe av riebygningen med ria på Revberget. Imidlertid er det verdt å merke seg at interessen for kortørkebygninger i form av varianter av rier, var stor også på 1800-tallet, og at den finske metoden ble fremholdt som et godt alternativ.

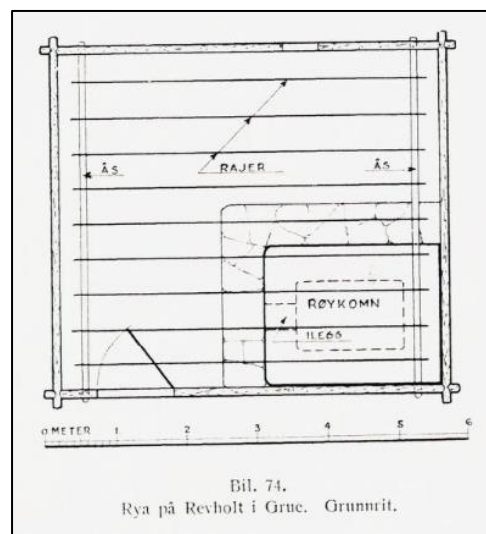
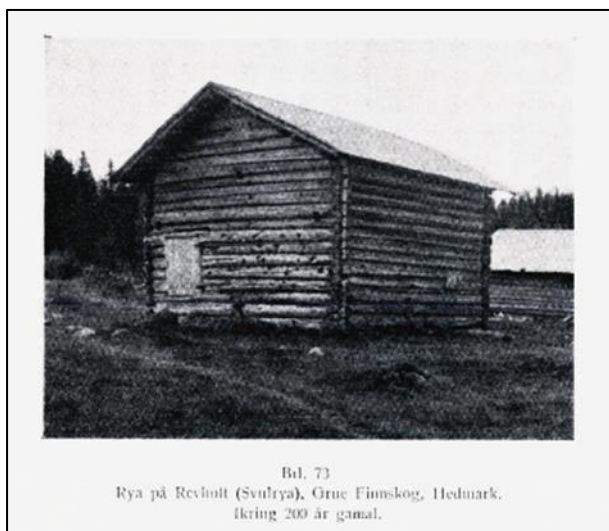

Figur 34. Illustrasjon fra artikkelen «Beskrivelse over de finske kontörrehuse forenet med tærskelaave; hvorledes de bør bygges, ildes og benyttes» forfattet av Gustav Reinhold Finkenberg 1840. Illustrasjonen er nummerert og ledsages av en liste med detaljert beskrivelse av de enkelte bygningselementer.

Til Norges Bondelags landsmøte på Kongsberg i 1929 publiserte Bondelaget boken *Jonsok. Glomdalen i tekst og bilder*. Her heter det at Bråtebrenningen ble det slutt med i 1850-årene, og de finske riene gikk riene ut av bruk. I de siste 60-årene, altså fra og med 1870-tallet skal også

«[...] det meste ellers av det ekte finske forsvunnet selv på Grue Finnskog. Den nye tid holdt sitt inntog der i 1870 med åpningen av mellomriksveien langs Store Røigden, midt igjennom centrum av Finnskogen. Jordbruket blev rasjonelt; finnplogen og andre primitive greier avløstes av bedre redskaper. Røykstuens store ovn kastet man ut og innredet huset annerledes. [...] Folket på Finnskogen er i vår tid nordmenn helt ut. Det som lengst kommer til å minne om de fremmede forfedre og dere innvandring, er en rekke stedsnavn av finsk oprindelse.³⁷

Her er det en forfatter som distanserer seg til Finnskogens tradisjonelle driftsmåter og redskap. Det er det langsomt motoriserte og tiltagende moderne landbruket som her karakteriserer tidligere tiders driftsmåter som lite rasjonelle og primitivt. En litt annen tilnærming kan spores i boken *Norske mylnor og kvernar: Utgreidingar frå Statens Kornforretning* skrevet av Einar Normann. Den ble utgitt på oppdrag av Statens Kornforretning sju år etter (1936) Bondelagets utgivelse. Et par sider er viet til ria som bygningstype. Det gis en detaljert og positiv omtale av dens funksjon. Den konkrete ria Normann beskriver er Ria (rya) på Revholtet, og teksten ledsages av et fotografi og en tegning som viser den oppmålte ria.

Figur 35. I boken «Norske mylnor og kvernar: Utgreidingar frå Statens Kornforretning» beskrives og avbildes. ria på Revholtet, 1936, side 58 og 59.

Figur 36. Fotografiet er trykket i «Finnskogene i Solør og Vermland. Beretninger og folkeminne fra grensebygdene», forfattet Olav Lindtorp, 1942, side 90. Her vises at det er satt inn en ny åpning på nordveggen på ria.

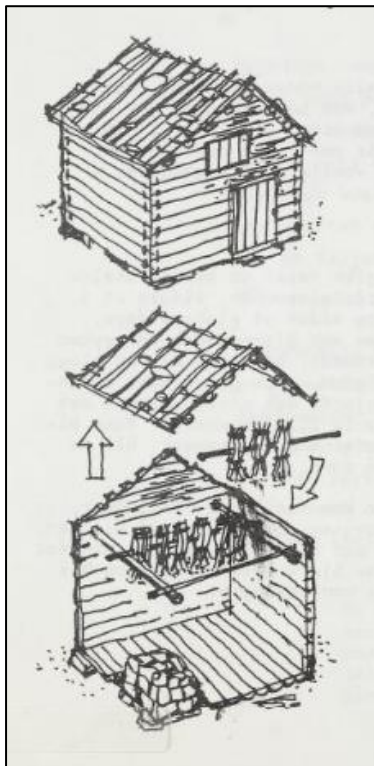
I den tidligere nevnte boken *Fra Finnskogen i Solør og Vermland: beretninger og folkeminner fra grensebygdene* forfattet av Lindtorp i 1942, er det trykket et fotografi av ria på Revholtet. Fotografiet trykket i Bondelagets bok fra 1936 viser den samme nord- og vestveggen, som fotografiet trykket i Lindtorps bok.³⁸ Imidlertid, har det skjedd en endring på rias bygningskropp mellom de tidspunktene fotografiene ble tatt. På nordveggen er det satt inn en ny dør høyt opp på veggen. Denne ble brukt som luke for å kaste ut høy. I *Grue bygdebok I* kan vi lese at ria på Revholtet nettopp hadde funksjon om høylager i 1946, slik det også var tilfelle for de få andre riene som fremdeles eksisterte.³⁹

I *Grueboka II* fra 1949 fortelles det at våningshuset på Revholtet er et tilbygd og ombygd røykstue. Videre heter det at det står ei svært gammel rie på gården, et par hundre år. Av gamle ting nevner forfatteren en finnplog og en slagvinnetreskemaskin.

Figur 37. Illustrasjonen er hentet fra Bondelagets utgivelse der artikkelen «Finnskogen» forfattet av Kristian Østberg ble publisert i boka «Jonsok. Glåmdalen i tekst og bilder» med Kristian Sigurd Fjørtoft som redaktør, 1929. side 70.

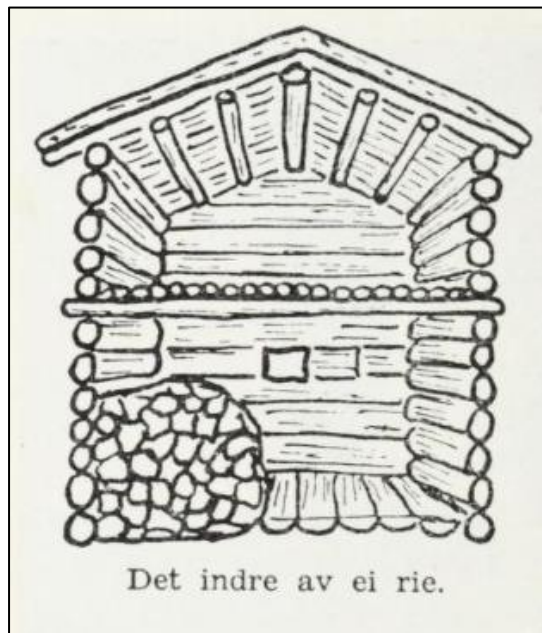
Figur 38. Illustrasjonen viser en rie fra Finnskogen. Hentet fra Naty Aasne Svingjom Bjørshol trykte manus fra hennes prøveforelesning til magistergraden i etnologi i 1979, side 17.

Etnolog Naty Aasne Svingjom Bjørshol beskriver ria som hustype slik: «skogfinnenes rier var kvadratiske, nokså lave 1-roms hus. To åser, 2 m. over golvet, fra gavl til gavl, gikk langs veggene. Tvers over åsene ble det lagt lange stokker (rajer), som kornbandene på forhånd var tredd inn på. Kornbandene var bundet både ved rotenden og oppe under aksene. Når rajene var fulle av kornband, ble de etter hvert lagt over åsen, slik at aksene vendte ned.

Det ble fyrt jevnt i den steinsatte ovnen inntil rugen var passe tørr. Rugen måtte tørkes så godt at den kunne males, men ikke hardere enn at den kunne nyttes til såkorn. Det tok flere dager å tørke rugen.

Tresking skjedde på gulvet med det samme, fordi det varme kornet da skilte seg lettere fra halmen. Først ble nekene slått mot veggen, deretter bruktes sliul. Golvet var teljet til svært fint og tettet med mose mellom stakkene.

Rugen ble høstet i september måned. Selv om tørkingen kunne ta lang tid, var likevel ria i bruk bare en gang om året etter dette. Etter hvert kunne badstua brukes til korntørking, og ria forsvant fra mange finntorp.»⁴⁰

Figur 39. Illustrasjon hentet fra Grue Bygdebok 1, 1948, side 230. Denne illustrasjonen synes å være inspirert av Bondelagets utgivelse fra 1929. Se

Figur 37.

I *Grue Bygdebok I* (1948) gir Harald Hveberg en beskrivelse av ria og dets funksjon og form. I ria ble rugen tørka, treska og rensa. Ria var et nokså høyt bjelkehus med golv og tak av kløyvde stokker. For å unngå varmetap ble taket gjerne tett med mose og jord ble lagt oppå. I et hjørne i ria ble ovnen bygd, som i badstua, ble denne bygd av løse steiner. Omtrent midt mellom tak og golv hva det en hjell av rajer. På den ble rugen satt opp, kornbandene ble satt opp vertikalt og tatt sammen. Så ble røykovnen fyrt opp et par ganger om dagen i flere dager, til rugen var helt tørr, og kornet under treskinga skilte seg lett fra halmen. Treskinga ble gjort på gulvet i ria, og det var et varmt arbeide, for det ble stadig fyrt og nye kornband satt inn etter hvert.⁴¹

Figur 40. Ria avbildet slik den står på Glomdalsmuseet. Digitalt Museum, Fotograf Curt, Emir.
<https://digitaltmuseum.no/011052994897/ria-fra-revholt>

Dagens eier av ria er Anno Glomdalsmuseum og er plassert som et en av flere bygninger på «Finnetunet». I boken *Hus og tun. Glomdalsmuseet Elverum* skrevet av tidligere bestyrer av Glomdalsmuseet Håvard Skirbekk beskrives hvordan Finnetunet ble reist på museet i 1929. Dette skjedde etter at førsteantikvar Halvor Vreim hadde reiste til Rundhaugen på Grue Finnskog for å måle opp tunet der. Dette ble revet i 1927 og deretter lagret på lager i et par år på museet. I og med at røykstua var borte på Rundhaugen, så ble et eksemplar hentet i Vinger, på Austmark.

Foruten å beskrive Finnetunets etablering, beskriver Skirbekk ria som bygningstype, og som det naturlige elementet av et Finnetun, som mangler på Glomdalsmuseet. Dette avsnittet illustreres med nettopp at foto av ria fra Revholtet (se Figur 47). Han skriver:

På 16- og 1700-talet hadde finnane ein spesiell hustype til tresking og korntørking. Det var ria (finsk: «riihi»). Dessverre har ikkje noko norsk museum eller bygdetun greid å sikre seg ei slik rie, men vi veit likevel korleis dei såg ut og vart brukt.⁴²

Gjennom denne teksten fikk Glomdalsmuseet understreket sin kompetanse om bygningstypen og pekt på den manglende forvaltningen av denne delen av kulturarven.

Etter å retorisk ha påpekt mangelen av en rie på museet, omsettes tale til handling: I brev av 30 oktober 1970 til Norsk kulturråd søker Glomdalsmuseet om tilskudd til å sikre ria. I brevet trekkes først den tidlige søknaden om kr.17.000,- (2.7.19969) til en militærhistorisk avdeling i Telthuset tilbake. I stedet vil Glomdalsmuseet ta opp søknad om et annet formål, som gjelder kulturvern, «nemeleg å flytta ria på Revholt i Svulrua, Grue Finnskog, til Finnetunet på Glomdalsmuseet. Glomdalsmuseet begrunner tiltaket med at ria er en hustype som kom med den finske innvandringen i deres trakter og som ble brukt til tørke av kornband. «Skal Finnetunet på museet bli komplett har det difor stor verd å få med ei rie», heter det i søknaden.⁴³ Ønsket om å få en rie til Glomdalsmuseet var imidlertid ikke nytt. Allerede i 1963 hadde førstekonservator ved museet Håvard Skirbekk i boken *Hus og tun* beskrevet rias funksjon, trykt et fotografi av ria på Revholtet og argumentert for at det ville være verdifullt for museet få den særfinnske hustypen rie til Finnetorpet.⁴⁴ I søknaden vises det videre til at ria er et omtalt objekt i flere historiske og vitenskapelige arbeider, Skirbekk, 1963, Hveberg 1948, Stigum 1942 (omtaler ikke rier, men tørkehus)⁴⁵, Ole Mattson, Albert Hämäläinen, og Niels Kyland, samt i finsk etnologisk litteratur.

I søknaden henvises det til at eieren Erling Revolt mener at ria skal være bygd ca. 1770. I et par yttervegger er det til dels dype groper, som skriver seg fra innskyting av gevær. Blykulene ble etterpå hegna og skåret ut av veggene. Etter tradisjonen skal disse gropene skrive seg fra prøveskyting under grensetrefningene i 1808-1814.

Vedlagt til søknaden er en tegning over grunnplan og tre foto som viser rya fra alle sider. Hvilke foto som det her vises til, er ikke kjent.

Museets kostnadsoverslag for flytting og sikring av ria omfatter vederlag til eieren, på kr. 3.000, nedmerking og transport kr. 3.800, oppbygging på museet kr. 5.000, og nye materialer til restaurering kr. 2.200. Tilsammen skulle arbeidet med ria komme på kr. 14.000.

Budsjettet var basert på at 3 mann og en faglig tjenestemann bruker en uke på nedtaking, at transporten skjer med innleid lastebil, og at oppsettingen av trearbeidet utføres av to mann i tre uker, mens gråsteinsmuren settes opp av en mann i to uker. Nytt materiale skulle først og fremst omfatte fornying av treverket i taket, men og delvis innseting av nytt tømmer i deler av veggene og plast til tekking av tak. Glomdalsmuseet håper på at tilsagnet kan gis vinteren 1970-71, og avslutter med å skrive: «Me reknar med at denne saka er av uvanleg stor kulturhistorisk interesse».⁴⁶

Den 27 mars 1970 får Glomdalsmuseet svar fra Norsk Kulturråds direktør Ingeborg Lyche. Museets søknad var blitt vurdert av det faglige utvalget som tilrådte en bevilgning. Imidlertid hadde utvalget tilrådd flere søknader bevilgning, enn det det var dekning for i budsjettet. Norsk kulturråd vedtok dermed å utsette seks søknader til senere drøfting, deriblant søknaden fra Glomdalsmuseet.⁴⁷

Glomdalsmuseet får bistand i rie-saken fra en av Hedmarkens sentrale kulturminneaktører: Per Martin Tvengsberg, bestyreren av Domkirkeodden på Hamar (senere fylkeskonservator i Hedmark). Han skriver en uttalelse, etter oppfordring fra Glomdalsmuseet, til Norsk kulturråd den 3. Mai 1971:

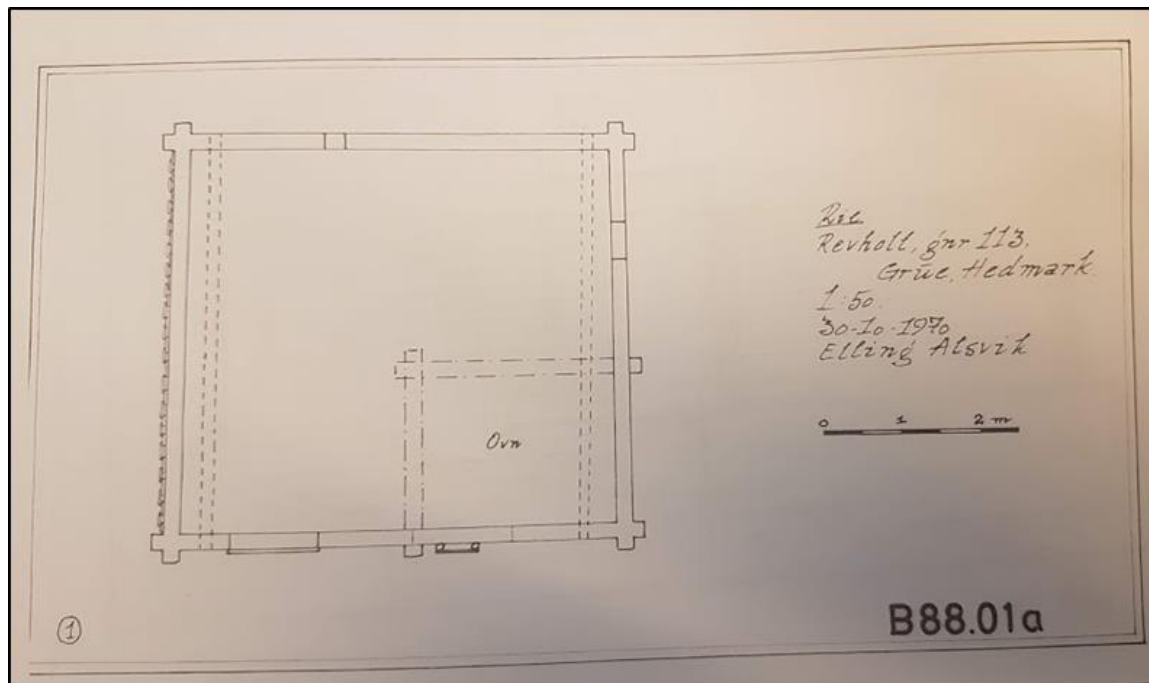
Hvilken kulturhistorisk betydning ria har finner jeg ikke nødvendig å presisere nærmere her. Men at det knapt finnes ei rie til som fremdeles er i såpass god stand at den kan berges, finner jeg all grunn til å legge sterk vekt på. Noen få rier finnes nok innover i Finnskogen, men forfallet er så å si i alle tilfeller kommet så langt at de ikke kan repareres.

Ei rie er et forholdsvis enkelte og lite laftehus, som det lar seg gjøre å flytte uten vesentlige inngrep i dens «levnetsløp». Jeg går ut fra at eieren også i dette tilfellet helst ser at huset blir fjernet. Det ville vel i fremtiden bli vannskjøttet som det ubrukelige huset det

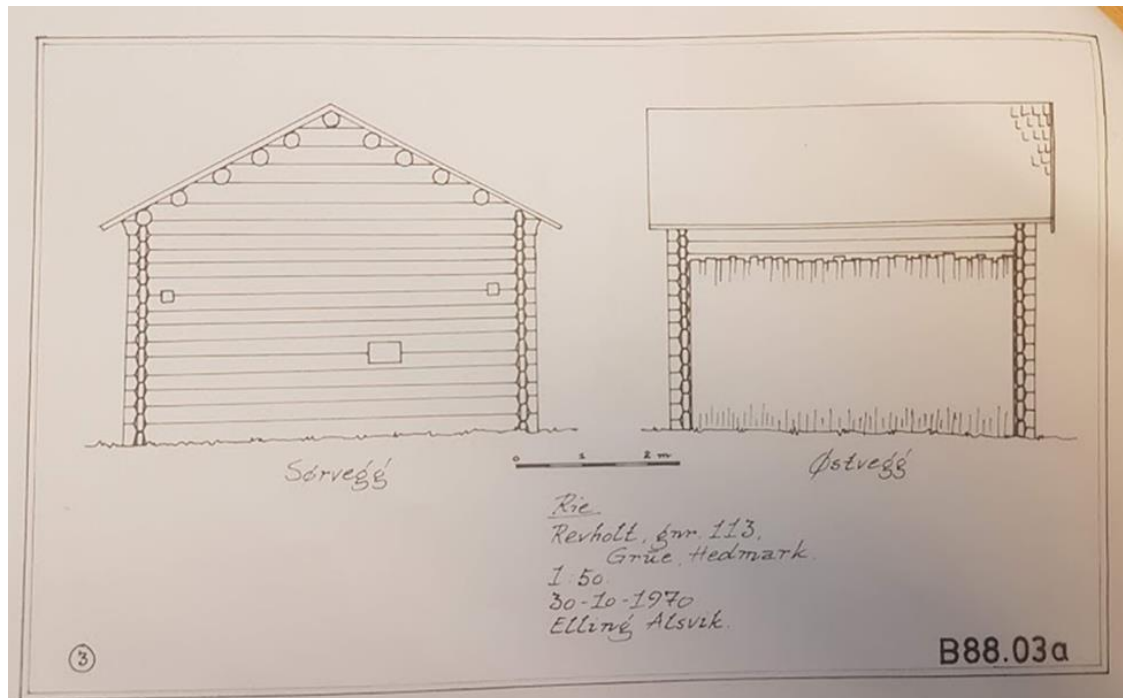
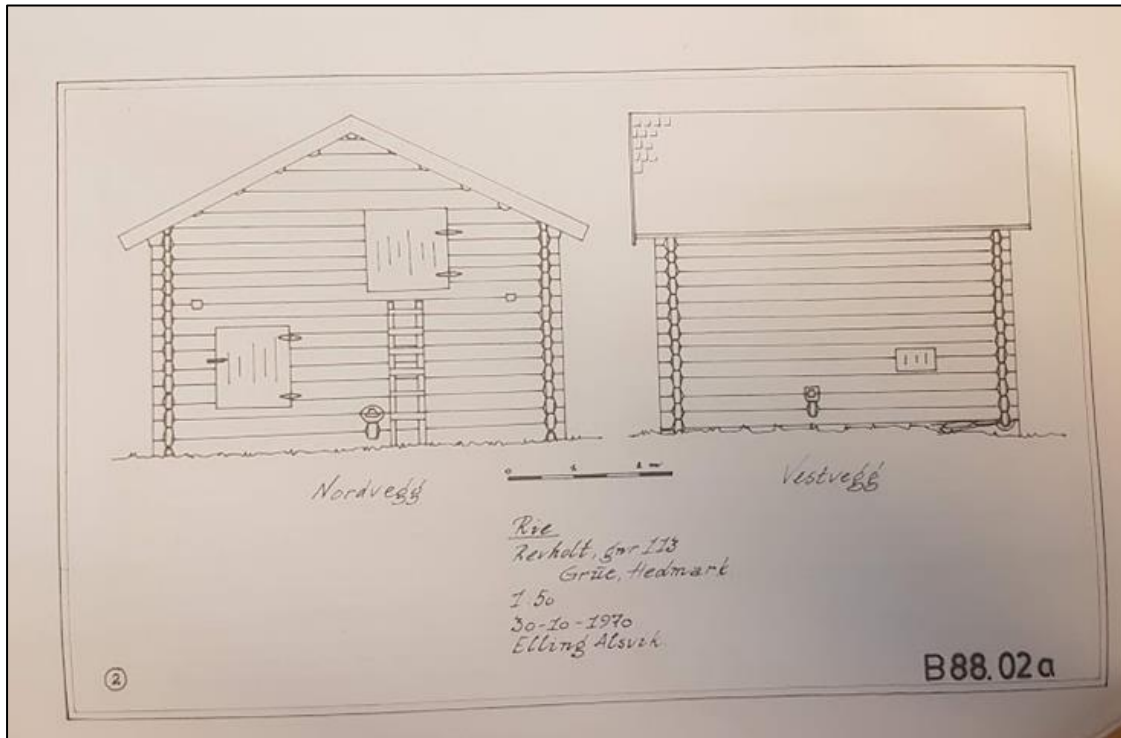

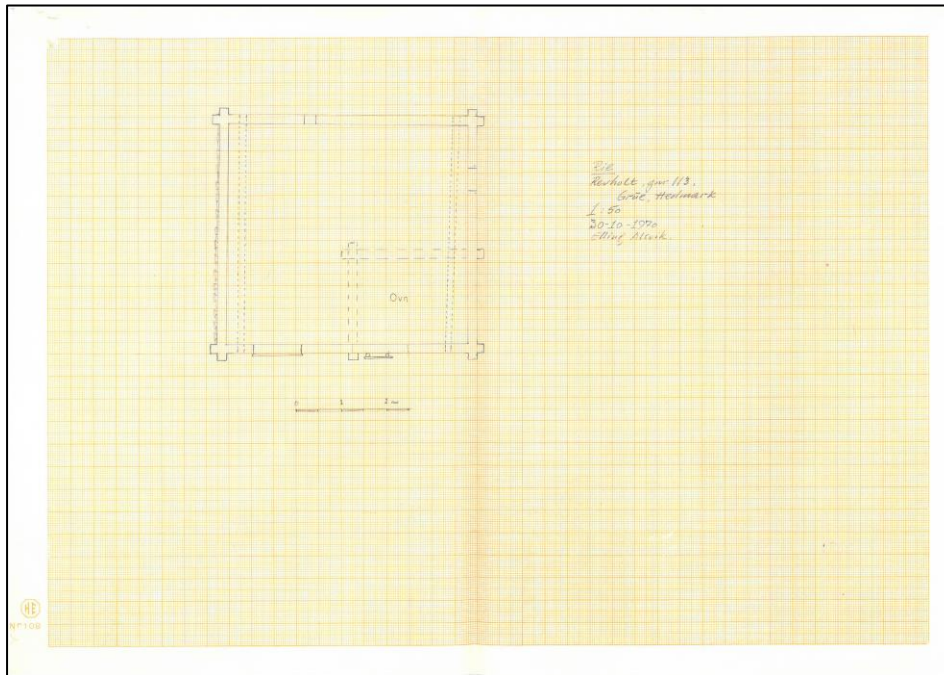
er på et gårdsbruk i dag. På denne bakgrunn mener jeg det beste ville være om ria kunne flyttes til Glomdalsmuseet. Under enhver omstendighet må ria på Revholt bli bevart for ettertida.⁴⁸

I Glomdalsmuseets *60. Årsmelding* heter det at Ria fra Revholtet har vært i museets interessefelt lenge. Museet har vært på to besøk på Revholtet der det ble registrert (vit. ass. Elling Alsvik) og fotografert. Da ble det gjort avtale med eier om kjøpesum og eventuell flytting av huset i 1971. Det vises videre til at muset har søkt Norsk kulturråd om midler til kjøp og flytting, og til at kulturrådet hadde anbefalt søknaden og prioritert den som nummer 5 på lista over mindre kv.-saker, blant 22 anbefalte søknader i 1971. Det er derfor godt håp om å få den bevilgningen det er søkt om, heter det i årsmeldingen.⁴⁹

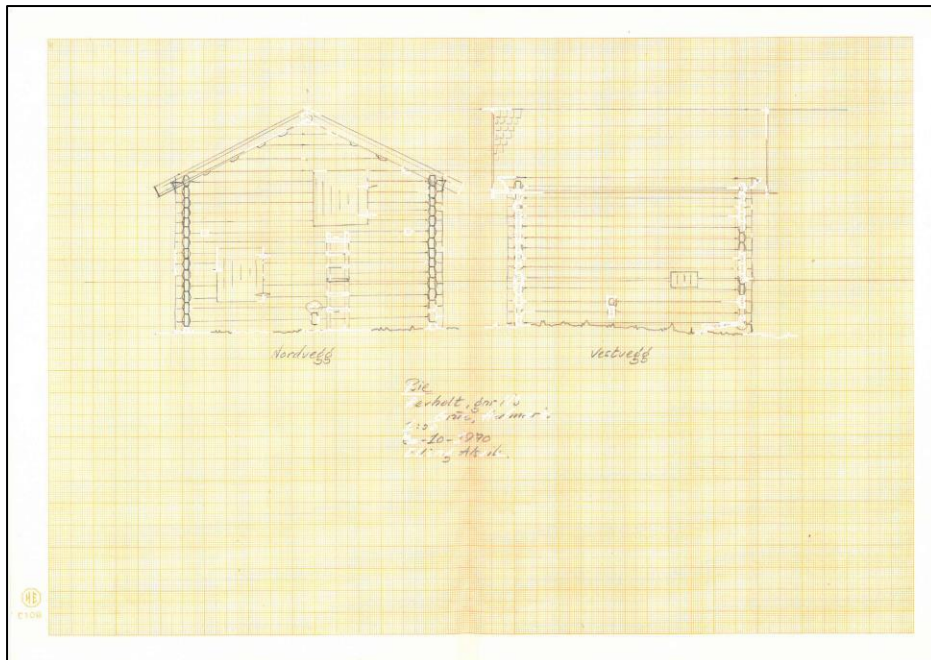

Figur 41. Tegninger (1,2 og 3) trykt i Glomdalsmuseets 63. årsmelding, etter oppmåling av ria fra Revholtet utført av Elling Alsvik. 30.10. 1970. Målestokk er 1:50.

Figur 42. Oppmålingen av rias grunnplan ble foretatt den 30. 10. 1970 av Elling Alsvik, med målestokken 1:50. Skissen ble rentegnet og brukt som illustrasjon i museets årbok. Anno Museum, arkiv.

Figur 43 Oppmåling av nordvegg og vestvegg av ria, 30.10.1970, utført av Elling Alsvik. Anno Museum, arkiv.

Gjenreisning – og restaurering

Figur 44. Ria slik det sto på Revholtet før rivning. Dette er det eneste kjente fargebilde av ria i dets opprinnelige plassering. Anno Museum, arkiv.

Ria er ikke innført i noen for av museumskatalog ved innkjøp, men museet har en håndskrevet rapport fra håndverkerne (navn ikke oppgitt) som utførte rivnings- og restaureringsarbeidet. Den ble kjøpt av Erling Revholt, Svulrya (Svullrya), i 1973. Og den ble oppmålt av vit. ass. Elling Alsvik. Oppmålingstegninger er arkivert på Glomdalsmuseet.

Ria har blitt fotografert før, under rivning og under oppsetting står det i håndverksrapporten. Dette tyder på at på dette tidspunktet fantes mer dokumentasjon enn det som er kjent per dags dato.

Den 7. og 8. mai 1973 ble ria tatt ned og kjørt til Glomdalsmuseet. I 63. *Årsmelding* for året 1973 beskrives arbeidet med ria under avsnittet «Vedlikehold, konservering m. v.». Her heter det at ria ble tatt ned på våren, kjørt til museet, for så å bli gjenreist utover sommeren. Det beskrives også at ria ikke var i så god stand, og at en del stokker måtte fornyes. Til konservering ble det brukt Musébas og Bernakré. Ovnens på ria ble foreløpig ikke gjenoppført.⁵⁰ Noen den heller ikke er per dags dato. Jakob E. Ågotnes deltok i rivningen av ria, sammen med Karl Myrvold og Ragnar Hjermstad.⁵¹

Figur 45. Ria under rivning. Illustrasjonen er hentet fra Glomdalsmuseets årsmelding for året 1973. Foto Jakob Ågotnes.

Det viste seg at ria var i en dårligere forfatning enn antatt, skriver håndverkerne i sin rapport fra arbeidet med å ta ned og sette opp ria. Nedenfor er håndverkernes merknader til restaureringen skrevet inn under det fotografiet som viser den bygningsdelen de beskriver. Ved gjenreisning av ria i terrenget ble den snudd 180 grader. Retningsangivelsen i gjenreisningsprotokollen referer seg til slik ria står på museet.

Figur 46. Nordre vegg, før rivning. Dokument med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0013/371. Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Figur 47. Nordre og vestre vegg, før rivning på Revholtet. Her er stigen fjernet fra vegg. Fotografiet er brukt i førstekonservator ved Glomdalsmuseets Håvard Skirbekks utgivelse «Hus og tun (1963). Kilde: Dokument udatert, Glomdalsmuseets fotoarkiv. Det kan se ut som om samme fotografi er benyttet som illustrasjon i boken «Hus og tun: Glomdalsmuseet, Elverum» av Håvard Skirbekk, 1963, side 336.

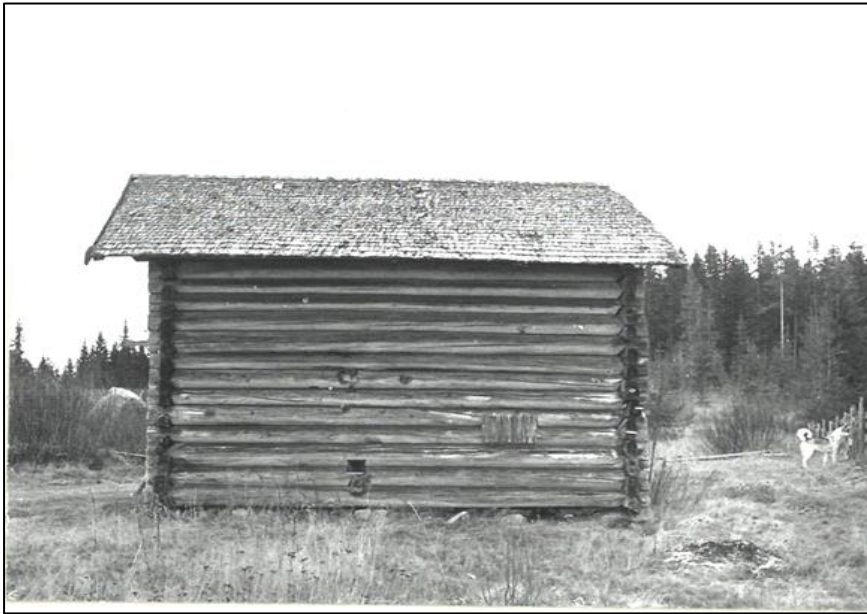

Figur 48. Nordre og vestre vegg, før rivning på Revholtet. I bakgrunnen sees sommerfjøset som er registrert i SEFRAK-registret. - Kilde: Dokument udatert, Glomdalsmuseets fotoarkiv.

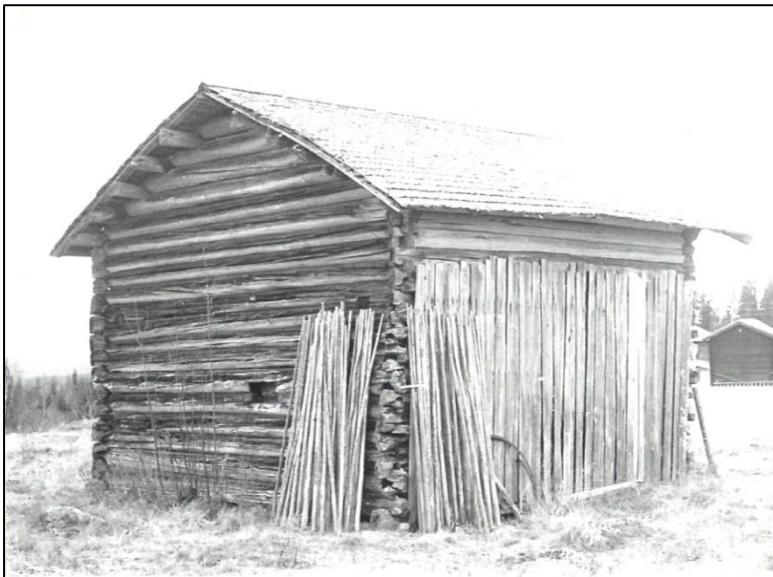

Figur 49. Nord-vestre vegg, før rivning på Revholtet. Anno Museum, arkiv.

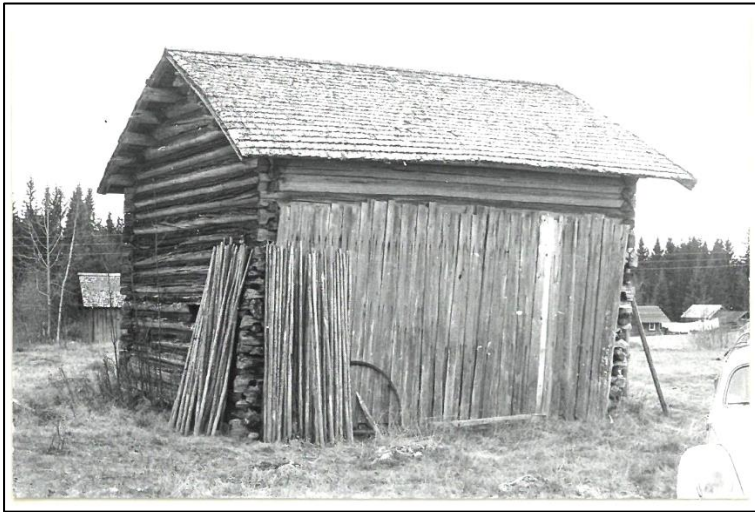

Figur 50. Vestre vegg, før rivning. Dokument med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0014/371, Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Figur 51. Sør- og østvegg, før rivning. I Hedmark Fylkeskommunes arkiv etter fylkeskonservator Per Martin Tvangsberg finnes kopi av bildet med påført håndskrevet merknad: «Det dårlegaste loftet (nordøstre hjørna)». Fylkeskommunens arkiv, boks 3 Glomdalsmuseet, mappe korrespondanse, Hedmark Fylkeskommune. Dette fotografiet er kopiert fra dokument med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0015/371. Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Figur 52. Sør- og østvegg, før rivning. Dokumentet med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0016/371, Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Lafteknutene og stökkene i østveggen var delvis råtnet bort, og nedre del av østveggen var panelt utvendig med stående bord. Åsen i taket var råtnet. Ovnens i ria var sammenrast. Østre langvegg var i god stand. Originalstökkene i behold over hele veggen.

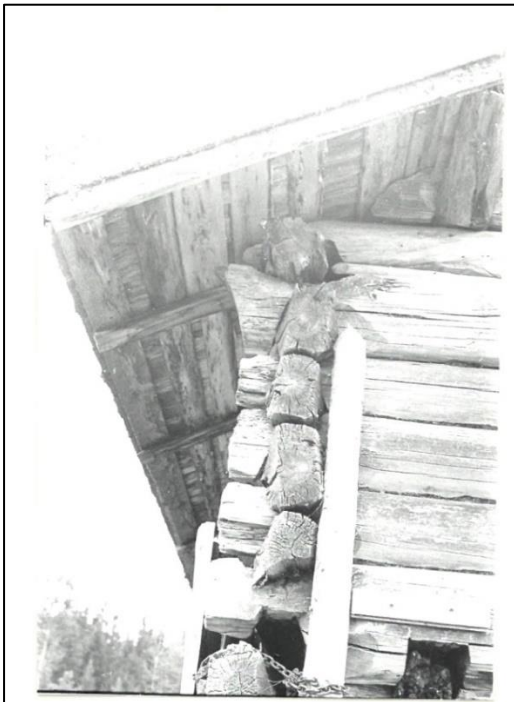
Ved søndre tverrvegg ble de tre øverste stökkene i røstet utskiftet.

Figur 53. Nord-østvegg, før rivning. Anno Museum, arkiv.

Figur 54. Sør- og østvegg, før rivning Anno Museum, arkiv.

Figur 55. Nord-østre hjørne, før rivning. Dokumentet med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0017/371, Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Nordøstre hjørnet var sammenseget og støttet opp med kjetting og en stokk. Lafteknuter og stokkene i østveggen var delvis råtnet bort, og nedre del av østveggen var panelt utvendig med stående bord. Åsene i taket var råtne. Ovnens i ria var sammenrast.

Nordre tverrvegg: Stokk nr. 9 og 10 nedenfra måtte belegges med 3x10 plank utvendig.

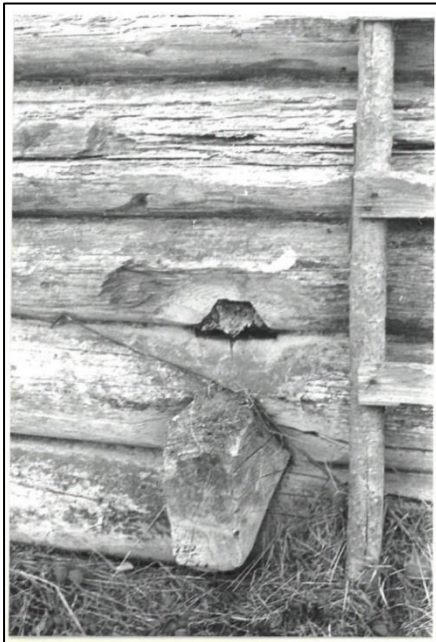
Taket – alle takåsene er nye. Ellers er det brukt $\frac{3}{4}$ bordtak som underlag for takflis slik det også var da ria sto på Revholt. På vestre langvegg ble de 8 nederste stokkene erstattet med «nye» gamle stokker, eller «belagt» utvendig for å bevare den opprinnelige innvendige delen.

Bunnstokkene som gulvet ligger på, er erstattet med gamle bra stokker som fantes på museet. De to golvplankene nærmest ovnen er «nye» gamle planker fordi noen golvplaner manglet.

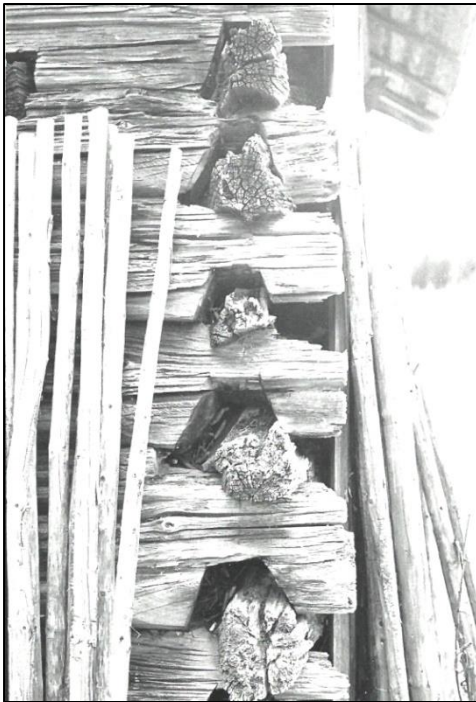

Figur 56 Nord-vestre hjørne, før rivning. Dokumentet med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0018/371, Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Figur 57. Nordre vegg, før rivning. Dokumentet med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0019/371, Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Figur 58. Sør-østre hjørne, før rivning. Dokumentet med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0020/371, Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Figur 59. Sør-østre hjørne, før ria. Dokumentet med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0021/371, Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Figur 60. Sør-østre hjørne, før rivning. Dokumentet med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0022/371. Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Figur 61. Nordre vegg, før rivning. Dokumentet med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0023/371, Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Figur 62. Vestre vegg, før rivning. Dokumentet med innlimte fotografier datert 1970, merket med Revholt, gnr. 113/, Grue, B0024/371, Glomdalsmuseets fotoarkiv.

Litteraturliste.

- Bjørnshol**, Naty Aasne Svingom. 1979. *Finnekulturen i Sør Norge karakteristiske trekk*. Oslo: Institutt for folkelivsgransking.
- Finkenberg**, Gustav Reinhold. 1833. *Grunderne till bedömmande af den rätta tiden, det bästa sättet och de lämpeligaste redskapen att förrätta vårsädesbruk och vårsådd: En skrift föranledd af Kongl. Sv. Landbruks-aca.demiens derom uppgifne prisfråga... belönad med dess stora silfver medalj. Med anmärkningar af Kongl. Aca.demiens redaction. Jemte bifogade tillägningar af författaren*. Åbo.
- Glomdalsmuseet**. 1971. 60. Årsmelding. 1. januar 1970 – 31. desember 1970
- Glomdalsmuseet**. 1974. 63. Årsmelding. 1. januar 1973 – 31. desember 1973.
- Hveberg**, Harald. 1948. *Grue bygdebok I*. Flisa: Flisa Aksidenstrykkeri.
- Hveberg**, Harald. 1949. *Grueboka II*, Grue Kommune: Flisa Aksidenstrykkeri.
- Lindtorp**, Olaf, 1946. *Finnskogene i Solør og Vermland. Beretninger og folkeminne fra grensebygdene*. Kongsvinger: Indlandspostens bok- og aksidenstrykkeri.
- Lindtorp**, Olaf. 1942. *Fra Finnskogene i Solør og Vermland. Beretninger og folkeminne fra grensebygdene*, Oslo: Norli.
- Nesholm**, Birger. 2011. «Skogfinnenes byggeskikk» i Suzanne Palmquist, Monica Björklund og Tore Lahn (red). *En levende Finnskog – vårt felles ansvar. Sluttrapport*. Hedmark Fylkeskommune.
- NIKU**: Stornes, Jan Michael og Bartholin, Thomas. 2007. *Rapport Bygninger og omgivelser 33/2007. B-107 Rie fra Revholt, gnr. 113, bnr. 1 i Grue, Hedmark. Dendrokronologisk undersøkelse av rier fra Revholt på Glomdalsmuseet*. Oslo: NIKU.
- Palmquist**, Suzanne, Moniva Björklund, og Tore Lahn. 2011. *En levende Finnskog – vårt felles ansvar. Sluttrapport*. Hedmark Fylkeskommune.
- Skirbekk**, Håvard. 1963. *Hus og tun*. Glomdalsmuseet. Oslo: Det norske Samlaget.
- Stigum**, Hilmar. 1942. «Byggeskikk i Glåmdalen» i: Redaksjonskomiteen for Norske Bygder med støtte fra den norske stat og Norsk Folkemuseum. *Norske bygder*», side 168 og 245.
- Sundt**, Eilert. 1994 [1850]. *Fante-eller landstryger-folket i Norge*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Sørensen**, Steinar. 2007. «Badstuer, kjoner og rier» i: Byggnadstraditioner i grænstrakter – Bygningstradisjoner i grensetrakter. Hamar: Jemtli Stiftelsen, Stiftelsen Domkirkeodden.
- Sørensen**, Steinar. 2009. «Byggeskikken på Finnskogen – sett fra Glomdalsmuseets finnetun» i: Chumak, Lisbeth, Aastebøl, Ingun, Jacobsen, Kari Sommerseth (red.) *Skoglandet: Solør-Odal*, Kongsvinger: Kvinnemuseet – Museene i Glåmdal.
- Trøseid**, Hans Marius. 1990. *Grueboka. Finnskogen. Gards- og slektshistorie*. Grue kommune: Valdres Trykkeri.

Østberg, Kristian. 1929. «Finnskogen», i Sigurd Fjørtoft (red). *Jonsok. Glåmdalen i tekst og bilder*. Oslo: Johansen & Nielsens Boktrykkeri.

Andre kilder

Glomdalsmuseet: *Finnskogen – Finnetunet*. Hentet fra <https://glomdalsmuseet.no/finnskogen>, 02.10.2019.

Håndverkernes sluttrapport: Ria fra Revholt, Svulrya, Grue, Finnskogen, 1973. Arkiv: Glomdalsmuseet.

«Innerst». 2015. Hentet fra <https://lokalhistoriewiki.no/wiki/Innerst>, 11.09.2019.

Kart over Hedemarkens Amt (sør): Hedmark, hentet fra Kartverket, historiske kart: https://kartverket.no/Kart/Historiske-kart/Historiske-kart-galleri/historiske-kart---detaljer/?kartid=amt1_hedemarkens-amt-39-i_1932

Kommunal- og moderniseringsdepartementet: Interreg.no: En levende Finnskog – vårt felles ansvar. Hentet fra <https://interreg.no/prosjektbank/en-levende-finnskog-vart-felles-ansvar/>, 25.09.2019.

Norge i bilder. Kartutsnitt «Revholtet», fra flyfoto, Eidsvoll-Stange-Nord-Odal-Grue 1972. Hentet fra: <https://www.norgeibilder.no/>, 10.09.2019.

Norge i bilder. Kartutsnitt «Revholtet», fra flyfoto, Åsnes-Grue-Kongsvinger 1980. Hentet fra: <https://www.norgeibilder.no/>, 10.09.2019.

Regjeringen.no: *Rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/nasjonale-minoriteter/midtpalte/europaradets-rammekonvensjon/europaradets-rammekonvensjon/id2362518/>, 11.09.2019.

Riksantikvaren. U.d. *Skogfinner som folkegruppe. Historikk, kultur og tradisjon*.

Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Bryggerhus, Revholtet, Grue*. SEFRAK-nr. 04230022032.

Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1994. *Fjøs, Revholtet, Grue*. SEFRAK-nr. 04230022031.

Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Hønsehus, Revholtet, Grue*. SEFRAK-nr. 04230022034.

Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Sommerfjøs, Revholtet, Grue*. SEFRAK-nr. 04230022029.

Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Stabbur/Bua, Revholtet, Grue*. SEFRAK-nr. 04230022026.

Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Stall-låve, Revholtet, Grue*. SEFRAK-nr. 04230022027.

Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Våning, Revholtet, Grue*. SEFRAK-nr. 04230022025.

Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1994. *Ria, Korntørkehus fra Revholt i Svullerya, Grue, Finnskogen. Glomdalsmuseet, Elverum*. SEFRAK-nr. 04270002331.

Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1994. *Rieruin på Lauvåsen, Kongsvinger*. SEFRAK-nr. 04020509087.

Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1994. *Rie på Vålet, Kongsvinger*. SEFRAK-nr. 04020508019.

Stortingsmelding nr. 15 (2000-2001) *Nasjonale minoriteter i Norge*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-15-2000-2001-/id585195/> 11.09.2019.

St.prp.80. 1997-98. Om samtykke til ratifikasjon av Europarådets rammekonvensjon av 1. februar 1995 om beskyttelse av nasjonale minoriteter Norsk versjon rammekonvensjon nasjonale minoriteter. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-80-1997-98-/id202013/>, 02.10.2019.

Tvengsberg, Per Martin: «Svedjebruk» hentet fra: <https://no.wikisource.org/wiki/Svedjebruk>, se også: <http://svedjebruk.no/>.

Illustrasjoner

- FIGUR 1. RIA FRA REVHOLTET, AVBILDET SLIK DEN STO PÅ GLOMDALSMUSEET 22.10.2019. FOTO: AGNETHE JOVALL, HEDMARK FYLKESKOMMUNE. _____ 1
- FIGUR 2. RIA PÅ REVHOLTET, FØR RIVNING. FORAN BYGNINGEN STÅR SANNSYNLIGVIS SISTE EIER ERLING REVHOLT. KILDE: DOKUMENT FRA GLOMDALSMUSEET. _____ 4
- FIGUR 3. RIA SOM EN BYGNING PÅ FINNETUNET PÅ GLOMDALSMUSEET. RIA HADDE EN BAKRE FONDVEGG AV SKOG FREM TIL 2018. SKOGHOLTET BLE HUGGET SOM LEDD I Å KLARGJØRE TOMTEAREAL TIL NYTT MAGASIN FOR MUSEET. VED AT SKOGEN ER HUGGET SKOGEN, MISTET TOMTEN ET VEGETASJONSELEMENT SOM KUNNE MINNE OM RIAS TIDLIGERE PLASSERING PÅ REVHOLTET. TIL VENSTRE FOR RIA ER BADSTUA FRA KALNESET, GRUE OG TIL HØYR TRESKELOVEN FRA RUNDHAUGEN. FOTO: GLOMDALSMUSEET. _____ 5
- FIGUR 4. KARTET VISER RIAS (MARKERT) PLASSERING PÅ GLOMDALSMUSEET, SOM DEL AV FINNETUNET. KARTET ER ET UTSNITT FRA INNLANDSGIS, 2019. _____ 6
- FIGUR 5. OVER VINDUSGLUGGE PÅ NORDRE GAVLVEGG, ER DET SKÅRET INN 1778 PES. FOTO: HEDMARK FYLKESKOMMUNE VED AGNETHE JOVALL, OKTOBER 2019. _____ 7
- FIGUR 6. VINDUSSKODDEN MED INITIALER OG TEGN OG/ELLER INITIALER. FOTO, HEDMARK FYLKESKOMMUNE, OKTOBER 2019. _____ 8
- FIGUR 7. VINDUSSKODDEN SOM I DAG ER EN DEL AV RIA SER IKKE UT TIL Å VÆRE DEN OPPRINNELIGE, DA FORMATENE IKKE STEMMER OVERENS. FOTOGRAFIET VISER AT LAFTEHJØRNENE ER GLISNE OG AT RIA ER BYGGET AV RELATIVT GROVT FURUTØMMER. DET ORIGINALE TØMMERET ER SORT AV SOT. FOTO: HEDMARK FYLKESKOMMUNE VED AGNETHE JOVALL, OKTOBER 2019. _____ 8
- FIGUR 8. PÅ HØYRE (FRA INNE) VERTIKALE STÅENDE DØRSTOKK, ER DET SKÅRET INN ET ÅRSTALL OG NOEN MERKER. VI HAR IKKE KLAR Å TYDE HELE ÅRSTALL SOM ER SKÅRET INN, MEN TALLENE 186 SKIMTES. FOTO: HEDMARK FYLKESKOMMUNE VED AGNETHE JOVALL, OKTOBER 2019. _____ 9

FIGUR 9. RIA SETT FRA SØR, PÅ GLOMDALSMUSEET. GAVLEN ER BREDERE ENN LANGVEGGENE. HENHOLDSVIS 535 CM, OG 495 CM. FOTO: GLOMDALSMUSEET, 2019	10
FIGUR 10. RIA SETT FRA NORD, PÅ GLOMDALSMUSEET. FOTO: GLOMDALSMUSEET, 2019.	10
FIGUR 11. RIA SETT FRA ØST PÅ GLOMDALSMUSEET. FOTO: GLOMDALSMUSEET, 2019.	11
FIGUR 12. RIA SETT FRA VEST PÅ GLOMDALSMUSEET. FOTO: GLOMDALSMUSEET, 2019.	11
FIGUR 13. RIAS SØR-ØSTRE HJØRNE, RESTER AV OVN. OVNSBANKEN ER TROLIG ORIGINAL. OVNSBANKENS VENSTRE VANGE ER 190 CM LANG, OG DEN NORDRE VANGEN ER 235 CM LANG, SELVE OVNEEN HAR EN GRUNNFLATE PÅ 4,4, KVADRATMETER. FOTO GLOMDALSMUSEET, 2019.	12
FIGUR 14. RIAS SØRØSTRE HJØRNE, MED RESTER AV OVN. TØMMERET ER HER SKADET. FOTO: HEDMARK FYLKESKOMMUNE VED AGNETHE JOVALL, OKTOBER 2019.	12
FIGUR 15. RIA INTERIØR, SØNDRE VEGG, PÅ GLOMDALSMUSEET. FOTO GLOMDALSMUSEET, 2019.	13
FIGUR 16. RIA INTERIØR, VESTRE VEGG. HER ER FLERE STOKKER SKIFTET. GLOMDALSMUSEET. FOTO: GLOMDALSMUSEET, 2019.	13
FIGUR 17. RIA INTERIØR. HER SEES DET NYE TAKET OG EN AV DE TO LANGSGÅENDE ÅSENE/MASTENE, SOM BAR GULVET AV RAJER HVOR RUGBÅNDENE BLE PLASSERT UNDER TØRKNINGEN. FOTO: GLOMDALSMUSEET, 2019..	14
FIGUR 18. RIA INTERIØR, MED TAKKONSTRUKSJON, GLOMDALSMUSEET	14
FIGUR 19. GULVET BLE SKJØVET INN MELLOM TØMMERSTOKKENE SLIK AT DET KUNNE BYTTES UT OG JUSTERES ETTER BEHOV. PÅ VEGGENS EKSTERIØR VISERS OGSÅ ELEMENTER FRA OVNEEN OG VINDUSGLUGGEN, ØSTRE VEGG. FOTO: HEDMARK FYLKESKOMMUNE, OKTOBER 2019.	14
FIGUR 20. KARTUTSNITT AV REVHOLTET, KART 1972. TROLIG ER BYGNINGEN MARKERT MED RØD SIRKEL, RIA SOM NÅ ER PLASSERT PÅ GLOMDALSMUSEET. RIA ER PLASSERT SØR FOR GÅRDSTUNET. KILDE: WWW.NORGEIBILDER.NO	16
FIGUR 21. KARTUTSNITT FRA REVHOLTET, KART 1980. RIA BLE FLYTTET TIL GLOMDALSMUSEET I 1972, OG DERMED ER DEN IKKE DEL AV DETTE KARTUTSNITTET. KILDE: WWW.NORGEIBILDER.NO.	16
FIGUR 22. SEFRAK-REGISTRERINGEN AV RIA FRA REVHOLTET, NÅ SOM DEL AV GLOMDALSMUSEET, BLE GJENNOMFØRT AV MARIT ANDERSEN 18.11.1994. SEFRAK-NR. 04270002331.	17
FIGUR 23. STABBUR/BUA, ALDER UKJENT. REGISTRERT AV BIRGER NESHOLEN, 26.07.1979, SEFRAK-NR. 04230022026.	19
FIGUR 24. STALL-LÅVE, ALDER UKJENT. TILBYGG SKÅLE, 1937-38 OG TILBYGG HØYSKÅLE, CA.. 1974. REGISTRERT AV BIRGER NESHOLEN, 26.07.1979, SEFRAK-NR. 04230022027.	19
FIGUR 25. VÅNING. MATTIS OLSEN, BESTEFAR TIL ERLING REVHOLT, SKAL HA BYGGET HUSET. «1844» ER INNHUGGET I ÅS-STOKK PÅ LOFTET. BYGNINGEN ER PANELT CA.. 1917-18. REGISTRERT AV BIRGER NESHOLEN, 26.07.1979, SEFRAK-NR. 04230022025.	20
FIGUR 26. FJØS, BYGGEÅR 1948. REGISTRERT AV BIRGER NESHOLEN, 26.07.1979, SEFRAK-NR. 04230022031.	20
FIGUR 27. HØNSEHUS, BYGGEÅR 1928-29. REGISTRERT AV BIRGER NESHOLEN, 26.07.1979, SEFRAK-NR. 04230022034.	21
FIGUR 28. BRYGGERHUS. BYGGEÅR 1950. REGISTRERT AV BIRGER NESHOLEN, 26.07.1979, SEFRAK-NR. 04230022032.	21
FIGUR 29. JORDKJELLER, ALDER UKJENT. REGISTRERT AV BIRGER NESHOLEN, 26.07.1979, SEFRAK-NR. 04230022035.	22
FIGUR 30. SMI. BYGD MELLOM 1800-1899. DEN FØRIGE SMIA LÅ NORD FOR KJELLEREN, PÅ «SMIE-HAUGEN». REGISTRERT AV BIRGER NESHOLEN, 26.07.1979, SEFRAK-NR. 04230022028.	22
FIGUR 31. SOMMERFJØS. BRUKES TIL LAGRING AV HESTEREDSKAP. BYGGEÅR UKJENT. REGISTRERT AV BIRGER NESHOLEN, 26.07.1979, SEFRAK-NR. 04230022029.	23
FIGUR 32. PÅ KARTET OVER HEDEMARKENS AMT SØR (1829) ER REVHOLTET MARKERT. TEGNFORKLARINGEN VISER AT STEDET ER MARKERT SOM EN «PLADSE», MED VEIFORBINDELSE I FORM AV EN «MINDRE BYGEDVEIE, GODE RIEDEVEIE». REVHOLTET ER ALLEREDE KARTFESTET I AMTSKARTET FRA 1870. KILDE: KARTVERKET.	24
FIGUR 33. NORDRE OG VESTRE VEGG, FØR RIVNING. SANNSYNLIGVIS ER DET RIAS SISTE EIER ERLING REVHOLT SOM ER AVBILDET FORAN RIA. BILDET ER UDATERT. GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV.	29
FIGUR 34. ILLUSTRASJON FRA ARTIKKELEN «BESKRIVELSE OVER DE FINSKE KONTØRREHUSE FORENET MED TÆRSKELAAVE; HVORLEDES DE BØR BYGGES, ILDES OG BENYTTES» FORFATTET AV GUSTAV REINHOLD FINKENBERG 1840. ILLUSTRASJONEN ER NUMMERERT OG LEDSAGES AV EN LISTE MED DETALJERT BESKRIVELSE AV DE ENKELTE BYGNINGSELEMENTER.	34

FIGUR 35. I BOKEN «NORSKE MYLNOR OG KVERNAR: UTGREIDINGAR FRÅ STATENS KORNFORRETNING» BESKRIVES OG AVBILDES. RIA PÅ REVHOLTET, 1936, SIDE 58 OG 59. _____	35
FIGUR 36. FOTOGRAFIET ER TRYKKT I «FINNSKOGENE I SOLØR OG VERMLAND. BERETNINGER OG FOLKEMINNE FRA GRENSEBYGDENE», FORFATTET OLAV LINDTORP, 1942, SIDE 90. HER VISES AT DET ER SATT INN EN NY ÅPNING PÅ NORDVEGGEN PÅ RIA. _____	36
FIGUR 37. ILLUSTRASJONEN ER HENTET FRA BONDELAGETS UTGIVELSE DER ARTIKKELEN «FINNSKOGEN» FORFATTET AV KRISTIAN ØSTBERG BLE PUBLISERT I BOKA «JONSOK. GLÅMDALEN I TEKST OG BILLEDER» MED KRISTIAN SIGURD FJØRTOFT SOM REDAKTØR, 1929. SIDE 70. _____	37
FIGUR 38. ILLUSTRASJONEN VISER EN RIE FRA FINNSKOGEN. HENTET FRA NATY AASNE SVINGJOM BJØRSHOL TRYKTE MANUS FRA HENNES PRØVEFORELESNING TIL MAGISTERGRADEN I ETNOLOGI I 1979, SIDE 17. _____	37
FIGUR 39. ILLUSTRASJON HENTET FRA GRUE BYGDEBOK 1, 1948, SIDE 230. DENNE ILLUSTRASJONEN SYNES Å VÆRE INSPIRERT AV BONDELAGETS UTGIVELSE FRA 1929. SE _____	38
FIGUR 40. RIA AVBILDET SLIK DEN STÅR PÅ GLOMDALSMUSEET. DIGITALT MUSEUM, FOTOGRAF CURT, EMIR. HTTPS://DIGITALTMUSEUM.NO/011052994897/RIA-FRA-REVHOLT _____	40
FIGUR 41. TEGNINGER (1,2 OG 3) TRYKT I GLOMDALSMUSEETS 63. ÅRSMELDING, ETTER OPPMÅLING AV RIA FRA REVHOLTET UTFØRT AV ELLING ALSVIK. 30.10. 1970. MÅLESTOKK ER 1:50. _____	43
FIGUR 42. OPPMÅLINGEN AV RIAS GRUNNPLAN BLE FORETATT DEN 30. 10. 1970 AV ELLING ALSVIK, MED MÅLESTOKKEN 1:50. SKISSEN BLE RENTEGNET OG BRUKT SOM ILLUSTRASJON I MUSEETS ÅRBOK. ANNO MUSEUM, ARKIV. _____	45
FIGUR 43 OPPMÅLING AV NORDVEGG OG VESTVEGG AV RIA, 30.10.1970, UTFØRT AV ELLING ALSVIK. ANNO MUSEUM, ARKIV. _____	45
FIGUR 44. RIA SLIK DET STO PÅ REVHOLTET FØR RIVNING. DETTE ER DET ENESTE KJENTE FARBEBILDE AV RIA I DETS OPPRINNELIGE PLASSERING. ANNO MUSEUM, ARKIV. _____	46
FIGUR 45. RIA UNDER RIVNING. ILLUSTRASJONEN ER HENTET FRA GLOMDALSMUSEETS ÅRSMELDING FOR ÅRET 1973. FOTO JAKOB ÅGOTNES. _____	47
FIGUR 46. NORDRE VEGG, FØR RIVNING. DOKUMENT MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0013/371. GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	48
FIGUR 47. NORDRE OG VESTRE VEGG, FØR RIVNING PÅ REVHOLTET. HER ER STIGEN FJERNET FRA VEGGEN. FOTOGRAFIET ER BRUKT I FØRSTEKONSERVATOR VED GLOMDALSMUSEETS HÅVARD SKIRBEKKS UTGIVELSE «HUS OG TUN (1963). KILDE: DOKUMENT UDATERT, GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. DET KAN SE UT SOM OM SAMME FOTOGRAFI ER BENYTTET SOM ILLUSTRASJON I BOKEN «HUS OG TUN: GLOMDALSMUSEET, ELVERUM» AV HÅVARD SKIRBEKK, 1963, SIDE 336. _____	48
FIGUR 48. NORDRE OG VESTRE VEGG, FØR RIVNING PÅ REVHOLTET. I BAKGRUNNEN SEES SOMMERFJØSET SOM ER REGISTRERT I SEFRAK-REGISTRET. - KILDE: DOKUMENT UDATERT, GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	49
FIGUR 49. NORD-VESTRE VEGG, FØR RIVNING PÅ REVHOLTET. ANNO MUSEUM, ARKIV. _____	49
FIGUR 50. VESTRE VEGG, FØR RIVNING. DOKUMENT MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0014/371, GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	50
FIGUR 51. SØR- OG ØSTVEGG, FØR RIVNING. I HEDMARK FYLKESKOMMUNES ARKIV ETTER FYLKESKONSERVATOR PER MARTIN TVENGSBERG FINNES KOPI AV BILDET MED PÅFØRT HÅNSKREVET MERKNAD: «DET DÅRLEGASTE LAFTET (NORDAUSTRE HJØRNE)». FYLKESKOMMUNENS ARKIV, BOKS 3 GLOMDALSMUSEET, MAPPE KORRESPONDANSE, HEDMARK FYLKESKOMMUNE. DETTE FOTOGRAFIET ER KOPIERT FRA DOKUMENT MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0015/371. GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	50
FIGUR 52. SØR- OG ØSTVEGG, FØR RIVNING. DOKUMENTET MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0016/371, GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	51
FIGUR 53. NORD-ØSTVEGG, FØR RIVNING. ANNO MUSEUM, ARKIV. _____	51
FIGUR 54. SØR- OG ØSTVEGG, FØR RIVNING ANNO MUSEUM, ARKIV. _____	52
FIGUR 55. NORD-ØSTRE HJØRNE, FØR RIVNING. DOKUMENTET MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0017/371, GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	52
FIGUR 56 NORD-VESTRE HJØRNE, FØR RIVNING. DOKUMENTET MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0018/371, GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	53

FIGUR 57. NORDRE VEGG, FØR RIVNING. DOKUMENTET MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0019/371, GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	54
FIGUR 58. SØR-ØSTRE HJØRNE, FØR RIVNING. DOKUMENTET MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0020/371, GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	54
FIGUR 59. SØR-ØSTRE HJØRNE, FØR RIA. DOKUMENTET MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0021/371, GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	55
FIGUR 60. SØR-ØSTRE HJØRNE, FØR RIVNING. DOKUMENTET MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0022/371. GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	55
FIGUR 61. NORDRE VEGG, FØR RIVNING. DOKUMENTET MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0023/371, GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	56
FIGUR 62. VESTRE VEGG, FØR RIVNING. DOKUMENTET MED INNLIMTE FOTOGRAFIER DATERT 1970, MERKET MED REVHOLT, GNR. 113/, GRUE, B0024/371, GLOMDALSMUSEETS FOTOARKIV. _____	56

Sluttnoter

---

¹ Regjeringen.no: St.prp.80. 1997-98. Om *samtykke til ratifikasjon av Europarådets rammekonvensjon av 1. februar 1995 om beskyttelse av nasjonale minoriteter Norsk versjon rammekonvensjon nasjonale minoriteter*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stprp-nr-80-1997-98-/id202013/>, 02.10.2019.

² Regjeringen.no: *Rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/nasjonale-minoriteter/midtpalte/europaradets-rammekonvensjon/europaradets-rammekonvensjon/id2362518/>, 11.09.2019.

Stortingsmelding nr. 15 (2000-2001) *Nasjonale minoriteter i Norge*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-15-2000-2001-/id585195/>, 11.09.2019.

Regjeringen arbeider med en ny stortingsmelding om nasjonale minoriteter som tar sikte på å være ferdig 2020.

³ Riksantikvaren. U.d. *Skogfinner som folkegruppe. Historikk, kultur og tradisjon*.

⁴ Palmquist, Suzanne, Moniva Björklund, og Tore Lahn. 2011. *En levende Finnskog – vårt felles ansvar. Sluttrapport*. Hedmark Fylkeskommune. Og: Kommunal- og moderniseringsdepartementet: Interreg.no: *En levende Finnskog – vårt felles ansvar*. Hentet fra <https://interreg.no/prosjektbank/en-levende-finnskog-vart-felles-ansvar/>, 25.09.2019.

⁵ Glomdalsmuseet: *Finnskogen – Finnetunet*. Hentet fra <https://glomdalsmuseet.no/finnskogen>, 02.10.2019.

⁶ Sørensen, Steinar. 2009. «Byggeskikken på Finnskogen – sett fra Glomdalsmuseets finnetun» i: Chumak, Lisbeth, Aastebøl, Ingun, Jacobsen, Kari Sommerseth (red.) *Skoglandet: Solør-Odal*, Kongsvinger: Kvinnemuseet – Museene i Glåmdal, side 92.

⁷ NIKU: Stornes, Jan Michael og Bartholin, Thomas. 2007. *Rapport Bygninger og omgivelser 33/2007. B-107 Rie fra Revholt, gnr. 113, bnr. 1 i Grue, Hedmark. Dendrokronologisk undersøkelse av rie fra Revholt på Glomdalsmuseet*. Oslo: NIKU. Steinar Sørensen omtaler denne åringsdateringen i et upublisert notat «Ria fra Revholtet», arkiv Glomdalsmuseet.

⁸ Landbruksdirektoratet. U.d. *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket*. Hentet fra: <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/miljo-og-okologisk/kulturlandskap/utvalgte-kulturlandskap#de-41-utvalgte-kulturlandskapene>, 02.10.2019.

⁹ Håndverkernes sluttrapport: *Ria fra Revholt, Svulrya, Grue, Finnskogen, 1973*. Arkiv: Glomdalsmuseet.

¹⁰ Trøseid, Hans Marius. 1990. *Grueboka. Finnskogen. Gards- og slekts historie*. Grue kommune: Valdres Trykkeri, side 505.

- ¹¹ Norge i bilder. Kartutsnitt «Revholtet», fra flyfoto, Eidsvoll-Stange-Nord-Odal-Grue 1972. Hentet fra: <https://www.norgebilder.no/>, 10.12.2019. Og: Norge i bilder. Kartutsnitt «Revholtet», fra flyfoto, Åsnes-Grue-Kongsvinger 1980. Hentet fra: <https://www.norgebilder.no/>, 10.12.2019.
- ¹² Riksantikvaren. 1994. *Registreringa av hus etter SEFRAK-metoden. Ria, Korntørkehus fra Revholt i Svullerya, Grue, Finnskogen. Glomdalsmuseet, Elverum.* SEFRAK nr. 04270002331.
- ¹³ Sekretariatet For Registrering Av Faste Kulturminne i Noreg. 1994. *Rieruin på Lauvåsen, Kongsvinger.* SEFRAK-nr. 04020509087.
- ¹⁴ Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1994. *Rie på Vålet, Kongsvinger.* SEFRAK-nr. 04020508019.
- ¹⁵ Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Stabbur/Bua, Revholtet, Grue.* SEFRAK-nr. 04230022026.
- ¹⁶ Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Stall-låve, Revholtet, Grue.* SEFRAK-nr. 04230022027.
- ¹⁷ Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Våning, Revholtet, Grue.* SEFRAK-nr. 04230022025.
- ¹⁸ Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Fjøs, Revholtet, Grue.* SEFRAK-nr. 04230022031.
- ¹⁹ Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Hønsehus, Revholtet, Grue.* SEFRAK-nr. 04230022034.
- ²⁰ Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Bryggerhus, Revholtet, Grue.* SEFRAK-nr. 04230022032.
- ²¹ Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Jordkjeller, Revholtet, Grue.* SEFRAK-nr. 04230022035.
- ²² Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Smi, Revholtet, Grue.* SEFRAK-nr. 04230022028.
- ²³ Sekretariatet for registrering av faste kulturminne i Noreg. 1979. *Sommerfjøs, Revholtet, Grue.* SEFRAK-nr. 04230022029.
- ²⁴ Hveberg, Harald. 1949. *Grueboka II*, Grue Kommune: Flisa Aksidenstrykkeri, side 909.
- ²⁵ Riksantikvaren. 1979. *Registreringa av hus etter SEFRAK-metoden. Hønsehus. Revholtet, Grue.* SEFRAK-nr. 04230022034.
- ²⁶ Hveberg, Harald. 1949. *Grueboka II*, Grue Kommune: Flisa Aksidenstrykkeri, side 908.
- ²⁷ Dette avsnittet bygger på: Trøseid, Hans Marius. 1990. *Grueboka. Finnskogen. Gards- og slektshistorie.* Grue kommune: Valdres Trykkeri, side 496 – 500.
- ²⁸ Dette avsnittet bygger på: Trøseid, Hans Marius. 1990. *Grueboka. Finnskogen. Gards- og slektshistorie.* Grue kommune: Valdres Trykkeri, side 500-505.
- ²⁹ Lindtorp, Olaf. 1942. *Fra Finnskogene i Solør og Vermland. Beretninger og folkeminne fra grensebygdene*, Oslo: Norli, side 42 og 82.
- ³⁰ Skirbekk, Håvard. 1963. *Hus og tun. Glomdalsmuseet.* Det norske Samlaget, side 336-337.
- ³¹ Sørensen, Steinar. 2009. «Byggeskikken på Finnskogen – sett fra Glomdalsmuseets finnetun» i: Chumak, Lisbeth, Aastebøl, Ingun, Jacobsen, Kari Sommerseth (red.) *Skoglandet: Solør-Odal*, Kongsvinger: Kvinnemuseet – Museene i Glåmdal.
- ³² Trøseid, Hans Marius. 1990. *Grueboka. Finnskogen. Gards- og slektshistorie.* Grue kommune: Valdres Trykkeri, side 425-426.
- ³³ Lindtorp, Olaf. 1942. *Fra Finnskogene i Solør og Vermland. Beretninger og folkeminne fra grensebygdene*, Oslo: Norli, side 90.
- ³⁴ Lindtorp, Olaf. 1946. *Finnskogene i Solør og Vermland. Beretninger og folkeminne fra grensebygdene.* Kongsvinger: Indlandspostens bok- og aksidenstrykkeri, se side 34 og 59.

- ³⁵ Nesholm, Birger. 2011. «Skogfinnenes byggeskikk» i Suzanne Palmquist, Monica Björklund og Tore Lahn (red). *En levende Finnskog – vårt felles ansvar. Sluttrapport*. Hedmark Fylkeskommune, side 33-46-
- ³⁶ Finkenberg, Gustav Reinhold. 1840 (?) *Beskrivelse over de finske kontørrehuse forenet med tærskelaave; hvorledes de bør bygges, ildes og benyttes*. Selskapet for Norges Vel, side 1.
- ³⁷ Østberg, Kristian. 1929. «Finnskogen», i Sigurd Fjørtorp (red). *Jonsok. Glåmdalen i tekst og bilder*. Oslo: Johansen & Nielsens Boktrykkeri, side 70.
- ³⁸ Lindtorp, Olaf. 1942. *Fra Finnskogene i Solør og Vermland. Beretninger og folkeminner fra grensebygdene*, side 90
- ³⁹ Hveberg, Harald. 1948. *Grue bygdebok I*. Flisa: Flisa Aksidenstrykkeri, side 230.
- ⁴⁰ Bjørnshol, Naty Aasne Svingom. 1979. *Finnkulturen i Sør Norge karakteristiske trekk*. Oslo: Institutt for folkelivsgransking, side 17.
- ⁴¹ Hveberg, Harald. 1948. *Grue bygdebok I*. Flisa: Flisa Aksidenstrykkeri, side 230-231.
- ⁴² Skirbekk, Håvard. 1963. *Hus og tun. Glomdalsmuseet*. Det norske Samlaget, side 326.
- ⁴³ Brev fra Glomdalsmuseet v/ styreformann Andreas Hagen til Norsk kulturråd, datert 30. Oktober, 1970. Hedmark Fylkeskommunes arkiv etter Per Maritn Tvengsberg, boks 3 Glomdalsmuseet, mappe korrespondanse.
- ⁴⁴ Skirbekk, Håvard. 1963. *Hus og tun. Glomdalsmuseet*. Det norske Samlaget, side 340.
- ⁴⁵ Stigum, Hilmar. 1942. «Byggeskikk i Glåmdalen» i: Redaksjonskomiteen for Norske Bygder med støtte fra den norske stat og Norsk Folkemuseum. *Norske bygder*, side 168 og 245.
- ⁴⁶ Brev fra Glomdalsmuseet v/ styreformann Andreas Hagen til Norsk kulturråd, datert 30. Oktober, 1970. Hedmark Fylkeskommunes arkiver etter Per Martin Tvengsberg, boks 3 Glomdalsmuseet, mappe korrespondanse.
- ⁴⁷ Brev fra Norsk Kulturråd v/ Ingeborg Lyche til Glomdalsmuseet, datert 27 mars, 1971. Hedmark Fylkeskommunes arkiver etter Per Martin Tvengsberg, boks 3 Glomdalsmuseet, mappe korrespondanse.
- ⁴⁸ Brev fra Per Martin Tvengsberg til Norsk kulturråd, datert 3. mai 1971. Hedmark Fylkeskommunes arkiv etter Per Martin Tvengsberg, boks 3 Glomdalsmuseet, mappe korrespondanse.
- ⁴⁹ Glomdalsmuseet. 1971. *60. Årsmelding. 1. januar 1970 – 31. desember 1970*. Side 8.
- ⁵⁰ Glomdalsmuseet. 1974. *63. Årsmelding. 1. januar 1973 – 31. desember 1973*. Side 4-5.
- ⁵¹ Glomdalsmuseet. 1974. *63. Årsmelding. 1. januar 1973 – 31. desember 1973*. Side 16.